

Šumarski list.

Organ

hrv.-slav. šumarskoga društva

Izdaje
hrvatsko-slavonsko
šumarsko društvo.

Uređuje
ANTE KERN.

Izlazi svaki mjesec

ZAGREB 1910.

Naklada hrv.-slav. šumarskoga društva.

Zlatna kolajna sa izložbe u Parizu 1900.

Neuhöfer i sin (Neuhöfer & Sohn)

c. kr. dvorski mehaničar

Beč (Wien) I. Kohlmarkt 8. (Tvornica u Beču V. Hartmannsgasse 5.)

Izradjuje pod jam-
stvom izvrsne iz-
rade i točne rekti-
fikacije

Bousolne strojeve

sa optičkom, distanz-
mjerom.

Mjerače sto-
love. Perspek-
tiv ravnala.

Letve za nive-
liranje. Šu-
marske bou-
sole.

Promjerke

iz željeza i drva.

Mjeračke vrpce

iz platna ili ocijela.

Planimetre itd. — Pantografe.

Brojne čekice, aparate za prenašanje, cr-
tala kao i sve vrsti matematičkih stro-
jeva i mjerila.

Ilustrovani cienici badava

Svi se popravci obavljaju najbolje u najkraćem roku.

Sveudiljna zaliha
svih vrsti mjeračkih
strojeva i pomagala.

ŠUMARSKI LIST

Pretplata za nečlanove K 12 na godinu. — Članovi šumar. društva dobivaju list besplatno — Članarina iznaša za utemeljitelja K 200. — Za članove podupirajuće K 20. — Za redovite članove I. razreda K 10 i 2 K pristupnine. — Za lugarsko osoblje K 2 i 1 K pristupnine i za »Šum. list« K 4 u ime preplate. — »Lugarski viestnik« dobivaju članovi lugari badava. Pojedini broj »Šum. lista« stoji 1 K. Članarinu i pretplatu na list prima predsjedništvo društva.

Uvrstbina za oglase: za 1 stranicu 16 K; za $\frac{1}{2}$ stranice 9 K; za $\frac{1}{3}$ stranice 7 K $\frac{1}{4}$ stranice 6 K. — Kod višekratnog uvrštenja primjereni popust.

Razvoj i praktični ciljevi šum. estetike.

Od Dr. Ljudevita Dimitza. Preveo i popratio N. Pleša-Kosinjkić, šumar.

U svezku XXVII. stručnoga lista „Oesterreichische Vierteljahresschrift für Forstwesen“ za prošlu godinu 1909. otisnuto je u širem obsegu Dimitz-evo predavanje pod naslovom: »Entwicklung und praktische Ziele der Forstästhetik«, što no ga je dne 5. ožujka i. g. držao u Beču u »društva inžinira i graditelja« i to u »grupi inžinira za kulturu tla«.

Kako se o šum. estetici do sada vrlo malo u stranoj stručnoj literaturi, a u našoj skoro ništa pisalo nije, a kako je ista u uskom savezu sa nekim čisto šumarskim znanostima, a naposeb sa sadjenjem, gojenjem, čuvanjem, uredjenjem i uporabom šuma, podavajući dapače temeljne početke, a i obseg u realnoj izvedbi nekim od tih nauka, kako ćemo se tečajem razprave osvjedočiti, — rado sam se odazvao pozivu uredništva našega lista, da taj članak dozvolom autora i uredništva uvodno spomenutoga lista, u slobodnom prevodu priredim za cienjene čitaoce našega lista.

Kada je taj članak našao mjesta u tako uvaženom stručnom listu cislitavskih pionira, nadam se, da ne će biti na odmet ni za naše skromno glasilo.

Držeći u samoj stvari kud i kamo važnijim sadržaj i obseg samoga predmeta, sa kojim želim cienjene čitaoce u prvom redu upoznat, nadam se, da će isti samomu predmetu kud i

kamo veću pazku posvetiti, nego li stilističnom dielu prevoda, kojega radi tehničkih prevodnih poteškoća, možda i vrstnijem peru ne bi bilo moguće sasma u dubu i prema osebinama našega jezika upriličiti.

Medjutomne opazke i moji nazori, sa kojima ću pojedine dielove predmeta popratiti, držim da će biti samo u prilog samoj stvari, a možda dati i povoda za buduća stručna raspravljanja u ovom ili onom smjeru.

Predjimo dakle na sâm predmet!

* *
*

Poticanje, da se ljepota u šumi njeguje, postalo je već zapravo ono, što se u modernom smislu rieči pod »pitanjem« (eine Frage) razumjeva.

Već se nekoliko decenija o tome govori i piše u šumarskim i izvanšumarskim krugovima — pa se je mnogo toga u javnom mnienju izkristaliziralo kao stanoviti zahtjevi, koji nas upućuju na neki socijalni — društveni temeljni pokret.

Čim više u našim gradovima kultura napreduje, tim odlučnije žudi moderni čovjek za idealima na ladanju, po mirnim mjestima, da se u njima duševno i fizično odmori.

Tim idealnim zahtjevima najbolje odgovara šuma, koja je najdulje mirna ostala, dok se nije skućena pod jaram gospodarstvenih sistema na mnogim mjestima sasma promjenila.

Zato u naše doba jaka struja teži za tim, da se šume ne samo uzdržavaju, nego da se njihova ljepota njeguje i da se one u svojem prirodnom stanju sačuvaju.

Ta se težnja mora sa posve okćenitoga, to jest ne samo sa šumsko-gospodarstvenoga gledišta, simpatično pozdraviti, jer nam svjedoči o napredku našega duševnoga kulturnoga stanja, koje preko koristnoga sve više k liepom nagine.

A tko da se takovom pokretu suprotstavi?

Dužnost je nas šumarskih tehničara, da taj pokret vodimo i na prave staze navrnemo.

Mi ćemo sa susretljivim držanjem u šumi šumarstvu nove prijatelje i promicatelje privesti, ali i za tim novim ciljevima idući, naš zvanični rad oplemeniti.

Ako nešto dalje unatrag posegnemo za razvojem šum. estetičkih težnja, to ćemo naići na razne razloge tomu.

U prijašnje vrijeme bijaše navlastito dobro stojećih šumovlasnika, koji su uživali u ljepoti šume, pa je ta ljepota i bila povodom, da su ju njegovali.

Danas dolaze ti potisaji izvana, imaju svoj razlog u obćenito nastalim potrebama.

Samo ovaj momenat je zapravo nov u stvari, dočim za ostale siže poviest za više stotina godina unatrag.

Razlozi prve vrsti stajali su u najtjesnijem odnošaju sa promjenljivosti ukusa u vrtlarstvu, odnosno u osnutku vrtova u šumsko-ogojnom smislu.

Da preveć i ne posegnemo natrag, podsjetiti ćemo samo na osebine n. pr. talijanskih vrtova, koji u svojim počecima možda još imadoše karakter starorimske vrtljarske umjetnosti; zatim franceskih vrtova, koji su za vrijeme Ljudevita XIV. pod Le Nôtre-om najljepše cvali, te holandežkih, koji su na zavojkama cifrarijama još i francezke preticali.

Kod sviju tih vrstih vrtova, obrezivalo se je drveće i grmlje i sililo u oblike, koji su se protivili unutarnjim njihovim zakonima o rastenju.

Mi poštujemo takove nasade, kano povjestne spomenike vrtlarstva; oni nam imponiraju donekle svojim jakim osebnim karakterom. Oni su kao što i listovi monumentalnih gradjevina još i danas podpuro opravdani osobito po gradovima.

Gdje pako takovi nasadi izvan grada u jedan slobodni perivoj ili u dobro uzgojenu šumu prelaze, tu rado potražimo onaj dio, gdje perivoj prelazi u šumu i gdje čovjeku godi radi toga, što se je riešio prekomjerne simetrije perivoja. Tako je, da samo dva primjera spomenemo, u Schönbrunu, gdje se takovi prelazi nalazi na južnoj strani nasadâ, tako u Versailles-u

gdje iza dražestnih Petit-Trianona dolazi odmah komad slobodnoga ladanjskoga okrajka.

Takove prelaze moramo već smatrati za etape k engleskim vrtovima.

Engleska imade vrlo malo šuma, jedva 4% sveukupne površine. Nikakovo čudo tada, ako velikaši i bogataši nastoje, kako to R a t z e b u r g (Forstwissenschaftlicher Schriftsteller-Leksikon. Berlin 1872.) kaže, da u otočnom kraljevstvu sve više izčežavajuću šumu sa drvnim nasadami nadomjestite.

To je bilo razlogom da nam je već u polovici XVIII. stoljeća iz Engleske došla radikalna reforma za vrtlarstvo. Ljudi su se bili zasitili umjetne naravi, pa su zaželili imati vrtove, koji bi slobodnoj prirodi sličili. Nikakovoga više smetanja biljci, nikakovih drvnih osakaćenja. Livade, vode, skupine stabala, proplanci (prosjevnice), te gustiši u prirodnoj izmjeni; poredjaji, koji pogled na otvorene krajeve pružaju i iste liepo opasuju; spojevi vrtova sa površinama po šumski obraslima, te sa jednostavnim putevima izprakrižani; to su bili izražaji engleskih vrtova, za čiji razvoj su si velike zasluge stekli u Engleskoj William Kent, Humphry Repton i Brown, a u Njemačkoj knez P ü c k l e r-M u s k a u.

Ove reforme su si doskora prokrčite put na istok.

Godine 1800., kako to v. S a l i s c h izvješćuje, izašao je u Lipskome prevod jedne engleske knjige od kanonika G i l p i n a, za koju se smije uzeti, da je bila njeka vrst šumske estetike.

Po dvorovima i po školama posvuda se je zanimalo za novu nauku o vrtlarstvu.

Sa finim humorom je S c h i l l e r korio engleske vrtove, sa kojima se je htjelo sve raznolikosti u naravi kao na jednoj karti prikazati; ali je ipak simpatično pozdravio to, da se nastoji živu vegetaciju od ukočenosti matematičkih oblika, sa kojima graditelj mrtvu građevnu masu natrpava, osloboditi.

Iz ovoga doba potiče i vrlo znamenita akcija u Bavarskoj o kojoj C o n w e n t r izvješćuje (Schutz der natürlichen Land-

schaft, vornehmlich in Bayern. Von H. Conwentz. Berlin 1907. Gebrüder Borntraeger). Godine 1803. bijaše tada u privatnom posjedu nalazeća se šuma Mühlwörth kod Bamberga, poslije „Terezijingaj“ prozvana, za državno vlasništvo kupljena u tu svrhu, da se ta krasna šuma uzdrži i stanovnicima Bamberga za šetalište i zabavište prepusti.

Ovaj se slučaj može kao prvi smatrati, gdje se je državna briga za uzdržanje ljepote u šumi zauzela.

Mnogo prije nego li je knez Pückler kao prvi pobornik za podignuće ladanjskoga vrtlarstva izstupio, već se je i Goethe u Weimaru sa tim pitanjem bavio. On je sam pravio nacрте za nove vrtne nasade, sadio je vlastitom rukom drveće u vrtu svoje ladanjske kuće, te je sa svojim kneževskim pokroviteljem i prijateljem Karlom Augustom osnivačel weimarskoga dvorskoga perivoja.

Moralo bi se pobliže istražiti, da se izvorno dokaže, da je, i u koliko je Goethe utjecao na njegu ljepote u šumama Sachsen-Weimar-Eisenach-a. Pa ipak se iz čitavoga niza okolnosti dade zaključiti, da je to bilo.

Poznato je (Sravni Heinrich Viehoff: Goethes Leben. Stuttgart 1887.), da je Goethe sa vojvodskim šumarskim činovnicima živo obćio; da je on društvene sastanke „lovaca i šumara“ opetovano posjećivao, te se vrlo zanimao za šumsku gojitbu. Poznato je nadalje, da je on marljivo botanizirao, da se je i u svojem uredskom položaju sa šumarstvom i lovstvom zanimao. Još više, da odpočine i da se sabere, tražio je šumsko zatišje, pa se tamo risanjem zanimao.

On nam je svoje osobito veselje nad uzgojem vrtova u svojim „Wahlverwandschaften“, veoma zorno predočio.

Čini se, dr je Goethe imao uske sveze i sa nadšumarikom pl. Fritschom, u kojega je kući više puta, a zadnjiput godine 1832. svoj rođendan slavio.

Način, kako on n. pr. prosudjuje život i obličje drveća, svjedoči nam o njegovom vještačkom motrenju šume. On u naravi smatra liepim, što je „istinski naravno“ i svrsishodno,

te što nije čovječjom nezgrapnom rukom iznakaženo. On smatra stablo sa kojega su najjače grane oduzete, a preostali dio krugljasno uobličen, kao jednu stvar bez ukusa, koja svoje mjesto samo u filistarskom katekizmu ljepote nalazi. On traži za hrast, da slobodno grane širi, ako hoće da zadobije liep oblik. U mješovitoj šumi težiti će on prema gore za slobodnim zrakom i prostorom, ali će u razvoju krošnje zaostati, jer njegova mnogogodišnja težnja prema gori jest mu najjaču snagu oduzela. (Bei Eckermann, 18. April 1827).

Iz ovo malo izjava Goethe-a može se razabrati, kakovo je on stanovište prema pokretu u uzgoju vrtova zauzimao. Zar da on nije uplivisao i na njegovanje lijepoga u šumi, kada je u svojem samom uredu imao upliva na vojvodske domene?

Sachsen-weimar-eisenaški šumski perivoji mogu svoj razvoj zahvaliti očito Goethe-ovu poticaju.

Veliki vojvoda Karlo August, kao što i njegov nasljednik Karlo Fridrik (oko 1828.) bijahu revni promicatelji uzgoja perivoja.

Državne šume, sa kojima je dvor do uvedbe civilne liste (1848.) neograničeno zapovjedao, bile su poslie Goethea sve više za svrhe ljepote opredjeljivane.

Poslije ratova za oslobodjenje razvio je knez Pückler-Muskau (1785.—1871.) svoju veliku djelatnost za ladanjsko vrtlarstvo. On je na svojoj djedovini u Šlezkoj osnovao glasovite perivoje i tu podigao školu za ladanjsko vrtlarstvo.

Karlo Petzold (1802.—1865), knežev učenik, koji se u toj struci pravim majstorom nazvati smije, došao je 30-tih godina u tührinške zemlje, pa je tamo pod čestim osobnim Pückler-ovim uplivom viže veliko-vojvodskih perivoja osnovao. Potaknut Goethe-ovom naukom o bojama izdao je on u Jeni 1853. brošuru „Zur Farbenlehre der Landschaft“ (K nauci o bojama ladanja). — O svojem »Ladanjskom vrtlarstvu« (Lipsko 1862.) sam kaže, da ga je napisao potaknut Goethe-ovom izrekom: »To je baš veličajnost naravi, što je ona tako jednostavna (Bei Ratzeburg 1. c.)«.

Na djelatnost Petzoldovu u Thüriškoj za razvoj njege ljepote šumske u Njemačkoj, nadovezala se je vrlo znamenita činjenica, da je ladanjsko vrtlarstvo (Landschaftsgärtnerei) došlo u užju svezu sa šumskim gospodarstvom.

Za vrijeme svoje djelatnosti u Neuenhofu kod Eisenacha (1338. do 1840.) došao je Petzold u saobraćaj sa šumarskim nadsavjetnikom Dr. Gottliebom Königom (1779.—1849.), šurjakom Henrika Cotte. Sa zahvalnošću sjeća se on izleta, što ih je sa Königom preduzimao i poticaja, što no ih je od ovoga primio. On slavi Königa, što je veliki naravni perivoj kod Eisenacha sa zgodno izvedenim putevima otvorio, pa si tim nezaboravnu zaslugu stekao.

König je dakle već dugo vremena — najmanje od nastupa svoje službe u Eisenachu 1829. radio na šumsko estetičnom polju, prije nego li je u svojem 1848. izašlom djelu „Waldpflege“ (Gojenje šuma) kao prvi posebno poglavje »Poljepšanju šuma« posvetio.

»Šuma u svojoj najvećoj šumskoj podpunosti jest takodjer i u svojem najljepšem stanju«. Ova lapidarna izreka, kojom König svoje šum. estetičko poglavje počinje, daje nam naslućivati, kao da potiče iz Goetheove državne uredovnice.

A i isti utisak dobivamo o razlozima njege ljepote šuma, koje pisac ovako navodi :

Potreba civilizovanih naroda, da svoja boravišta i njihovu okolicu poljepšaju; upliv liepe šume na ćud i oplemenjivanje stanovnika; promicanje korisnoga poredka u šumi; povećanje veselja šumarskih činovnika sa svojim zvanjem za idealnim ciljem, koji potiče iz takovih nastojanja; konačno upodpunjenje samoga šumarstva

Praktični predlozi, koje König stavlja, temelje se u predpomladjivanju (Vorverjüngung), te u protežiranju mješovite šume. On hoće, da je svaki šumski porast vazda u potpunom sklopu, a pomladna mjesta da se dulje vremena nalaze pod zaštitom nadstojne sastojine. U ostalom se on iztiče kao uvaženi poznavalac ladanjskoga vrtlarstva, koji okrajke šumskih

sastojina i puteva njeguje, sve praznine po šumama izpunjuje, dalekovide otvara, te slobodna mjesta poljepšava; koji štedi drveće, koje kamenito stienje resi, te ne dozvoljava, da se ikoje časti dostojno ili znamenito drvo posječe.

On ne samo da nikoga od šume ne odbija, nego on hoće dapače, da posjet iste olakoti: dobrim putevima, sigurnim mostovima i prelazima (brvima), zabranom bojuličnih vježba u šumi, zabranom nogostupa jahačima i drugim sličnim.

Prema svemu tomu možemo opravdano reći, da je najviše poticaja k njegovanju šumske ljepote poteklo iz Sachsen-Weimar-Eisenacha, te da su tradicije iz klasičnoga doba thürinškoga vilinskoga dvora višekrat znamenite i ugledne postale.

Nakon Petzolda je oko 1844. u Weimaru i Eisenachu živio i djelovao neki Hermann J ä g e r kao znameniti vrtlar, koji je 1877. izdao izvrsnu knjigu »Deutsche Bäume und Wälder« (Njemačko drveće i šume), u kojoj se predmet jednako privlačivo kao i popularno-estetično prikazuje.

U najnovije vrijeme je iz Eisenacha došao glas pobude. Bijaše to tajni šumar. nadsavjetnik Dr. St ö t z e r u Eisenachu, koji je kao izdavatelj drugoga izdanja Lorey-eve knjige »Handbuch der Forstwissenschaft« (1903.) u istoj njegu šum. ljepote kao jedan od najpozvanijih obradio.

Mi ćemo ali opet natrag posegnuti, te se još pozabaviti sa majstorom B u r c k h a r d h t - o m, koji sliedeći primjer Königa, u svojoj glasovitoj knjizi »Säen und Pflanzen« (Sjetva i sadnja, 1855.), opisuje njegu šum. ljepote kao osobiti predmet šumsko-gospodarstvene djelatnosti.

On kao i König pozna svoje vrijeme i vodi račun o njemu. Njegove se upute u estetičnom snjeru vrlo podudaraju s onima njegovoga predšastnika Königa, ali naglašuje, »da nisu sva mjesta i okolnosti prikladne za poljepšavanje šume«, te da se ne može vazda svagdje na to trošiti.

On hoće jedan dio, unutrašnjost šume, kao presbiterij (sve-tište) šum. gospodarstva zatvorenim držati. Najtoplije preporučuje uzdržavanje liepoga, staroga drveća.

Burckhardt-ovi nazori više računaju sa gospodarstvenim momentima, nego li Königovi, akoprem ovaj njegu ljepote u šumi ništa drugim ne smatra, nego li sredstvom upodpunjenja i savršenstva samoga šumarstva.

Što jedan i drugi zajedničkoga u svojim plemenitim nakamami imadu, jest fino razumjevanje one dobe, koja je zahtjevala, da se širokim slojevima naroda dade idealan udjel u užitku šumskih krasota.

Od toga vremena prošlo je više od tri stoljeća, a bez da se je na stvari — bilo to i na sâmom starom tlu tih nastojanja — i što dalje teoretički ili praktički radilo.

Razlog tomu prema našem nazoru leži u premahu matematičnoga smjera i puta njemačkoga šumarstva, koji je put za takova nastojanja zatvarao.

Tek godine 1885. nastupio njeiki preokret. Henrik pl. Salisch, posjednik jednog plemićkog dobra u Pruskoj-Šleskoj, u domovini kneza Pückler-Muskau-a, izdao je knjigu pod kratkim naslovom »Forstästhetik« (Šumska estetika).

Pisac se je pokazao kao čovjek pravoga i toploga čuvstva za ljepotu šumsku, a svojom šumarskom i liepom duševnom izobrazbom bio je takodjer i sposoban, da u tom pogledu podučavajući nastupi.

Ta šumska estetika nije bila samo knjiga, već bijaše i djelo, čin.

Mnogome protivniku liepoga smjera kao da su se oči otvorile, kada je uvidio kako se može njega šumske ljepote sa dobrim gospodarstvom spojiti, te kako se lako mogu odstraniti mnoge pogriješke, koje su na uštrb šumske ljepote.

U Hessenu je za tu stvar bio pobornik tajni šumarski nadsavjetnik Wilbrand, predstojnik hessenske državne šumarske uprave.

Godire 1893. razvi on u frankfurtskom stručnom listu »Allgemeine Forst- und Jagd-Zeitung« podpun program i u koliko se pitanje odnosi na socijalno-političku stranu, zauze posve odlučno stanovište.

On piše »da pučanstvo traži, da se kod gospadarenja u onim šumama, koje se radi odmora i okriepe posjećuju, uzme potrebni obzir i na poljepšanje.«

On se je svom žestinom oborio na šumarske organe, koji pučanstvu posjet šume bilo na koji mu god drago način ogorčuju ili otežčavaju.

Glede ove točke će se kasnije još nješto spomenuti.

Što se Austrije tiče, to će svaki poznavac naših odnošaja znati, da je njega šumske ljepote na mnogim vlastelinskim dobrima već odavna uvedena, te možemo mnoge plemićke dvorove navesti, gdje se uzgoj engleskih vrtova zajedno sa perivojima i gospodarstvenom šumom razborito i dragovoljno njeguje.

U okolini carskih razkošnih i lovačkih dvorova vazda se je u tom smjeru prednjačilo.

Danas je prijestolonasljednik nadvojvoda Franjo Ferdinand onaj, koji veliku pasku posvećuje liepomu vrtlarstvu u duhu Pückler-Muskau-a, pa kod osnutka novih perivoja u Konopištu, za koje je sam nacrt pravio, vlastitom rukom suradjuje.

Tako je i kod nas njega šumske ljepote dobila mnogovrstno poticalo od engleskoga vrtlarstva, dočim se u novije vrijeme osobita paska posvećuje očuvanju prirodnih lepota i uzdržavanju prirodnih spomenika.

Medju ostalim za to najbolje svjedoče rezerve prašuma, koje su na našim vlastelinskim dobrima već sredinom prošloga stoljeća, a i u najnovije doba osnovane.

U Českoj nastoje oko osnutka t. zv. »bogovskih vrtova« (Gottesgärten). To su maleni šumski predjeli, u kojima je priroda (narav) sama sebi posvema prepuštena — mirna mjesta slobodne naravi.

Jedan takav bogovski vrt kod Zössnitze u sjevernom českom Sredogorju, opisao je pobliže u listu „Mitteilungen des nordböhmischen Exkursionsklubs“ (XXI. i XXIII.) Dr. R. Korb u Pragu, za zaštitu naravi vrlo zaslužni učenjak.

Arhitekt L o t h a r A b e l je u svojoj knjizi »Die Baum-pflanzungen in der Stadt und auf dem Lande«, (Nasadi drva u gradu i na ladanju), koja je godine 1882. izašla u Beču, na tom polju dao veoma važne poticaje, koji i sa šumarske strane zaslužuju pažnju.

Njekoji šumarski tehničari, kao profesor Dr. A. pl. G u t t e n b e r g, dvorski savjetnik K o ž e s n i k i pisac ovoga članka, unapredjivali su njegu ljepote šuma riečju i pismom.

Ovo bi bila slika dosadanjega razvoja šumske estetike.

Uz ova nastojanja jesu u novije doba od vriednosti i zamašja i druga, koja u šumarskom pogledu osobitu pasku zaslužuju. To su: uzdržavanje prirodnih spomenika, zaštita naravnih (prirodnih) krajeva, njega šume u okolišu velikih gradova, šumarski obziri za lječilišta i ljetovališta.

Oba prva momenta jesu od osobitoga interesa za prirodoslovca, ali se u mnogom tiču i šumske estetike, o kojoj se ovdje поближе razpravljati ne može.

Nastojanja treće vrsti spadaju u područje velegradske njega blagostanja, pa su u najnovije vrijeme našla svoj izražaj u osnutku bečkoga šumskoga i livadnoga pojasa.

Na zadnjem mjestu gori spomenuti obziri (šumski) spadaju u područje, u novije doba znatno razvijene prometne politike stranaca.

Uvomu smjeru u njezi šumske ljepote je profesor F e l b e r u Zürichu osobitu pažnju posvetio u svojoj nedavno izašloj knjizi »Natur und Kunst im Wald« (Narav i umjetnost u šumi).

Nasuprot svim ovim nastojanjima stoje bojazni mnogih zastupnika šumarstva, koji upozoruju, da se tim sloboda gospodarstva sve više i više steže.

Ta bojazan nije sasvim beztemeljna, pa će, kako ćemo kasnije obrazložiti, biti nužno preduzeti zakonske mjere za očuvanje prava šumovlasnika. U svemu se ali ipak radi samo o onim okrajcima šuma, koje su bliže velikih gradova i glavnih putničkih smjerova.

Takovi ali zahtjevi nisu još doprli do veće unutrašnjosti naših šuma, a najmanje će smetati ondje, gdje je šumsko gospodarstvo još u povoju, kao što je to slučaj u prašumama Galicije, Bukovine i Bosne. Ovdje svaka sječa šume, i ako je u pravom svojem značenju uništenje, znači prelaz od nekulture kulturi.

II.

Na praktične ciljeve njege ljepote u šumi ne ćemo obzirom na to, što je naša literatura šumsku estetiku već uvrstila medju nuzgredni predmet šumarske znanosti, moći preći prije, nego li stavimo drugo pitanje: koji sadržaj ima se dati šumskoj estetici.

Uzgoj jedne čisto liepe šume, voluptiarne (zabavi namjenjene) ili perivojne šume (Parkwald) spada u nauku o osnivanju i uzgoju vrtova (Gartenbaukunst).

Šumsku estetiku možemo po pl. Salisch-u definirati kao »nauku o ljepoti gospodarstvene šume i njezinih pripadaka.«

Ona ima zadaću, da nas upozna sa elementima estetike kao takove; da nam razjasni narav prirodne ljepote i pokaže u čemu se sastoji ljepota šume, i kako se ista mora u skladu sa gospodarstvom njegovati.

Uzgoj perivoja može joj se samo dodati, naročito u tu svrhu, da se označi granica medju gospodarstvom perivoja i šumskim gospodarstvom.

Sa ovakovom oznakom pojma „šumske estetike“ jesu i praktični ciljevi te vrsti u obće označeni.

Dozvolimo li vriednost Königove izreke: „Šuma u svojoj najvećoj šumskoj potpunosti, jest ujedno i u svojem najliepšem stanju“, to sliedi odatle i druga izreka: „Šumsko-estetička nastojanja biti će najbolje unapriedjena, ako smisao za valjano šumsko gospodarenje u opće što općenitije razširen bude«.

Takovo unapredjenje stvari podudara se sa dužnošću državne vlasti naprama šumarstvu. Ako vlada u svakom pogledu vodi zdravu šumarsku politiku u modernom smislu, ako se ona brine oko toga, da u njezinoj upravi nalazeće se šume

postanu u šumskom pogledu »najpodpunije« ; ako ona pri tome ima pred očima samo obće dobro, pa to svoje upravno područje čuva od utjecaja kojekakvih političkih struja: to će ona već tim učiniti bitne usluge uzgoju ljepote u šumi.

Što može jedan upravitelj gospodarstva pri takovom postupanju sa šumom učiniti, sastoji se poglavito u tome, da ljepotu šumske naravi što više čuva, neliepo u gospodarstvu što više izbjegava. Kakov pozitivni umjetnički postupak sa gospodarstvenom šumom leži prilično daleko — takav dolazi u obzir tekar u drugom redu — naročito kod šumskoga perivoja.

Ako mi učinimo nješto i najliepšega oko stanovitih ideala u šumskom gospodarstvu, ne ćemo samilosti i priznanja od laika steći sve dotle, dok razumjevanje i smisao za liepim u gospodarstvu ne proдре u šire krugove.

Do toga treba još mnogo.

Promjenama, koje poljsko gospodarstvo i industrija prouzročiše i još vazda stvaraju u slici okolice, prilagodilo se je naše estetsko čuvstvo unatoč našem opiranju proti raznim uplivima moderne industrije, a prilagodilo se je s toga, što smo opravdanost i potrebu takovih promjena uvidili i priznali.

Na prama šumi drži se publika drugčije, jer joj je nutarnji zakoniti poredak šumskoga gospodarstva većim dielom još nješto skroz nepoznatoga.

Šumarstvo se u svojem toku ljudskoga života i promjeni generacija srodnim odnosima, u promjenama, kojima je šuma kroz dugo odmjereno vrijeme izvržena, silno razlikuje od poljodjelstva, koje dopušta kraću vremensku obhodnju i šematičnije se odmata — razvija.

Šumsko gospodarstvo, naročito njeke velike šume, težje se razumijeva, a o koristi promjena, koje ono u njekoј okolici neuklonivo i vazda prouzročuje, nije tako lako uvjeriti.

Tako se u šumarstvu mnogo toga neliepim smatra, što ne zasluđuje toga predbacivanja. Velika većina ljudi, koje šuma veseli, nije kadra pojmiti, da je njeku staru šumu isto tako nuždno posjeći, kao što je nuždno i zrelo žito požeti. Širu pu-

bliku treba s toga upoznati sa mislima vodiljama u šumarstvu, koje su mu tako rekući nešto tipičnoga.

U tu se svrhu prema savjetima Königa, Burckhardta i Wilbranda preporučuje publici šumu otvoriti i slobodnom učiniti, te tu slobodu ne ograničavati više, nego li to samo šumsko gospodarstvo i lovstvo bezuvjetno traže.

U velegradovima, u kojima publika u liepo doba godine šumu formalno poplavljuje, treba se za to brinuti, da se o šumskom gospodarstvu drže pučka predavanja i da se svaka prilika upotriebi, da se i gornje tisuće društva, koje o takovim stvarima sasvim naivne nazore imaju, o bivstvu šumskoga gospodarstva i o granicama, u kojima isto ljepotu šume njegovati može, upoznaju.

Na ova opća gledišta treba još nešto dodati.

Pod srednjo-europejskim odnošajima je gospodarstvena šuma onaj kulturni (gojitbeni) oblik, koji je najbliži naravnoj bilinskoj zajednici, pa je to baš ono, što ju toliko privlačivom čini. Ona je jedan dio naravi. Čim više ju kao takovu držimo, čim manje u njoj nešto činimo, što bi bilo u protuslovlju sa njezinim nutarnjim zakonitim poredkom; čim manje naravi namećemo nešto, što bi joj imalo njezine prirodjene ideje nadomjestiti, tim ćemo se bliže primaknuti k slici liepe šume.

Tvorevine čovječje ruke, koje se šumi nameću, moraju doći u nekakav sklad sa prirodnom liepotom. Neima bo ništa odvratnijega, od onoga, što je silom nametnuto.

Svršit će se.

Obiljež enje gospodarstvenog iliti unutarnjeg podijeljenja šuma.

Naš uredjajni napatuk izdan naredbom kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove, od 23. travnja 1903. br. 23.152, glede sastavka gospodarstvenih osnova i programa, te godišnjih drvosječnih i ogojnih predloga po zakonu

od 26. ožujka 1894., kojim se uredjuje stručna uprava i šumsko gospodarenje u šuma, stojećih pod osobitim javnim nadzorom, propisuje u tom pogledu slijedeće:

§ 5.

Medje odjela imaju se u šumi na točkah, gdje se križaju i lome, a na prosjecih u stanovitih razmacih trajno označiti stupcima, koji se imaju obilježiti tekućimi brojevi i u gospodarstvenom nacrtu naznačiti u svrhu, da se kod provadjanja gospodarstvene osnove nuždne izmjere na ove stalne točke nadovezati mogu.

Povrh toga shodno je, da se brojevi odjela naznače na medjašnih stablih.

Kod umjetnog razdjeljenja šume prosjecima smiju se ovi u cijeloj širini prosjeći tek nakon odobrenja gospodarstvene osnove (programa).

*

U svrhu usporedjivanja donášam prijevod o n o g odlomka najnovijeg naputka izdanog u Austriji za omedjašenje, izmjeru i uredjenje gospodarenja u državnim i zakladnim šumama od godine 1901, koji se bavi takodjer propisima za obilježjenje gospodarstvenog razdjeljenja šuma, te glasi:

Pravila za obilježjenje (Vermarkung) razdjeljenja.

§ 17.

Počeci i krajevi, sva krstišta (križanja) i dodirišta (Berührungspunkte) dvijuh ili više crta razdjeljenja, nadalje najvažnije točke (kuteva) preloma sjekorednih (Hiebszugs), ili odjelnih (Abtheilungs) crta, koji su nastali uslijed tvorbe terena, tada u njihovom toku vidljivo ležeće točke visina i križanja puteva, imaju se stalnima znacima providiti.

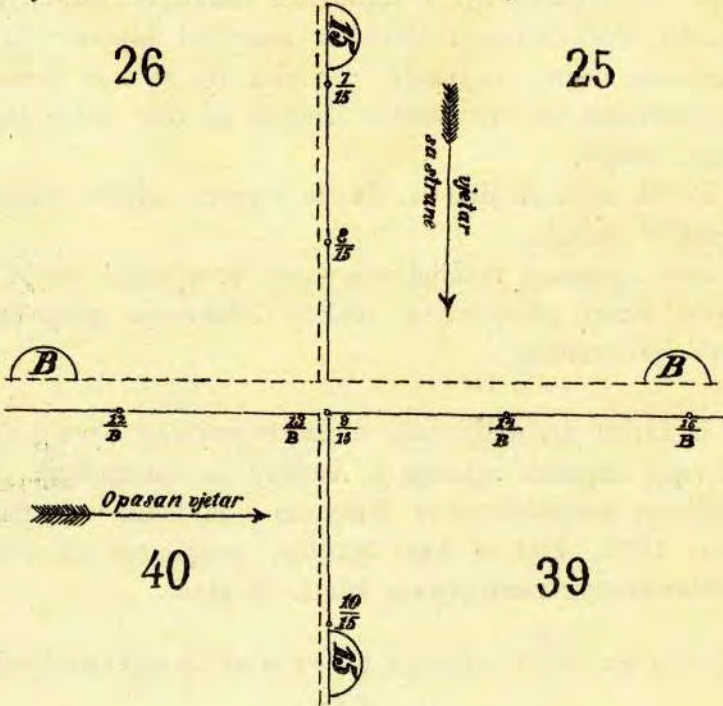
Kod umjetnih rastavnica (Trenungslinien - Wirtschaftstreifen und Schneissen*) imade se ona crta budućeg prosjeka izkolčiti (pikieren), na kojoj će se stalni znaci postaviti.

Ovi se imaju postaviti;

* Prema našem uredjajnom naputku »glavni« i »pobočni prosjek«.

a) kod pobočnih prosjeka u ravnici kao i u brdu na onoj strani, koja leži nasuprot opasnoj zračnoj struji;

(Vidi lik 1. dodatkom, da su u originalu kružići, te kružiće označujuća slova i brojke karminom odtisnuti. U originalu stoji na mjesto »opasan vjetar« »Sturzgefährlicher Wind« a mjesto »vjetar sa strane« »Flanken Wind«).

Lik 1.

b) kod glavnih prosjeka u ravnici na onoj strani prosjeka, na kojoj će predvidno dospjeti sastojine prije do sječe;

c) kod glavnih prosjeka, koji će se protegnuti stranom (spustom — obrokom, u originalu: Berglehne), ako se isti i ne će moći upotrijebiti za put, na strani prosjeka, koja leži višje;

(Vidi po piscu konstruiran lik 2. Crtkani potezi putem predočuju visure. Lik nije sastavljen u mjerilu, jer služi samo za razjašnjenje).

d) na državnim i zemaljskim medjama, izvan pravca ili prosjeka (Grundstreifen), koji kao zemaljska medja vrijedi — dakako ako je takav obilježen i vidljiv.

Udaljenosti, u kojima se imaju postaviti stalni znakovi, neka se u pravilu biraju tako, da se prigodom izvadjanja geodetskih radnja kao i za orientaciju, iz svake izmedju dva stalna znaka ležeće točke jedan znak vidjeti može.

Dopušta se kao najveća udaljenost izmedju dva stalna znaka duljina od 400 m.

Lik 2

Na križanjima glavnih prosjeka sa pobočnima prosjecima smije se postaviti samo jedan stalan znak od kamena, koji imade biti providjen tekućim brojem glavnog i pobočnog prosjeka, i to na mjestu gdje se izkolčene (kamenom obilježene, u originalu: versteinten) crte sjeku.

Na isti način i po istima pravilima imadu se obilježiti i naravne sjekoredne i odjelne crte.

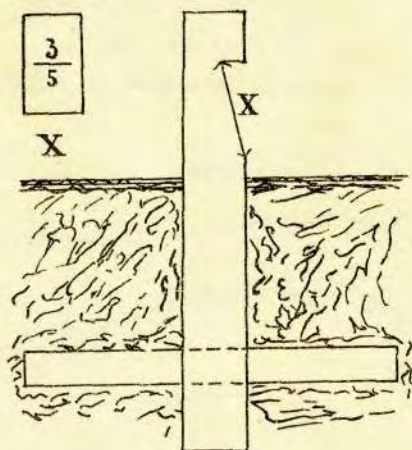
Označivanje stalnih znakova.

§ 18.

Za stalne znakove ima se u pravilu upotrijebiti neizkle-sano kamenje (nahodi, u originalu: Findlinge), ako se takovo u blizini nalazi i ako se može izraditi da odgovara svrsi.

Gdje se takovo kamenje u blizini ne nalazi, a dovoz bi takovoga ili izklesanoga kamenja prouzročio znatne troškove, imaju se upotrijebiti drveni stupci po mogućnosti iz hrastovog, ariševog ili jelovog drva, pod zemljom 0·6 m sapeti (verankerte), te 0·4 do 0·6 m iznad zemlje sežući.

(Vidi lik 3. sa x.)

Lik 3.

Na sve stalne znakove imade se broj odjelne crte ili slovo sjekoredne crte nanjeti kao nazivnik, a vlastiti tekući broj kao brojnik i to sa uljenom bojom crveno na bijeloj podlozi.

Slijed brojaka u crtama odjela ravna se prema položaju istih, pa teče ili od sjevera prema jugu, ili od zapada prema istoku.

Na stalnim znakovima imaju biti označene takodjer i brojke odjela, koji s njima graniče.

Obilježivanje medja izmedju dva šumsko-gospodarstvena kotara (Forstwirtschaftsbezirke).

§ 19.

Medja izmedju dva šumsko-gospodarstvena kotara*, koji se medjusobno naslanjaju, imade se — u koliko se ne ima obazrijeti na propise za obilježanje na zemaljskim medjama (§ 14.b.

* Podudara se donjekle sa našim pojmom »kot. šumar'ja I. O.« i »drž šumarija«, te šumarija njenih vlastelinstva.

der Begrenzungsinstruction*) — već prema njenoj posebnoj značajki kao crta sjekoreda ili odjela propisno gornjim ustanovama obilježiti i u nacrtima označiti.

Ovakove crte razdieljenja povuku se u tekuće brojčano, odnosno slovčano označivanje onog šumsko-gospodarstvenog kotara, koji leži na strani prosječenog (holzleeren) prosjeka, koja nije obilježena.

Istomu se šumsko-gospodarstvenom kotaru i kod umjetnih prosjeka priračuna cijela površina tih prosječenih prosjekatako, da se dakle imade obilježena strana medjnog prosjeka za pravo smatrati medjašnom crtom.

Postupak nakon ustanovljenja prostornog razdieljenja.

§ 20.

Čim su crte prostornog razdieljenja ustanovljene i obilježene, imade uredjajnik procrt mreže razdieljenja sa stojbinama** i brojevima stalnih znakova sačiniti i upravi šuma i domena predati.

U ovom procrtu imaju se crte, koje se tek imaju prosjeći, označiti točkastim crtama.

* *

Niti naš niti austrijski uredjajni naputak nije propisao širine i debljine stupaca, koji kao stalni znaci gospodarstvenog razdieljenja služiti imadu, već su to ostavili na volju upravi šuma, odnosno uredjajniku.

Nije ništa iztaknuto niti glede veličine slova i brojaka, kojima se stalni znakovi gospodarstvenog podijeljenja obilježiti imadu.

Ovdje bi se dale uporabiti ustanove § 8. (naslov: Grenzzeichen) austrijskog uredjajnog naputka, gdje se propisuje, da veličine brojaka odnosno slova, neka iznašaju circa 6 cm. te

* Radi opsežnosti tog paragrafa naslova, te jer ne spada pod naslov gornjeg članka, a bez toga se na razumjevanju članka ne gubi, buduć nije sa njime u izravnom sa-vezu — sada se ne iznaša.

** U originalu sloji: Standorten, što bi u nazočnom slučaju bolje odgovaralo našem izrazu »stajalište«.

neka se u kamene stupce uklešu, a u drvene užežu, te radi veće jasnoće uljenom bojom crno na bijeloj podlozi oliče.
(Kod unutarnjeg razdijeljenja »crveno« na »bijeloj« podlozi.

* * *

Ako se pomno pročitaju propisi jednog i drugog uređajnog naputka, opaziti će se, da se ti propisi u navedenim odlomcima međusobno ne kose, nu da je austrijski uređajni naputak u istovjetnim propisima detaljniji.

Mnijem, da bi se ti propisi mogli, ako ne baš u cijelosti, a ono barem u glavnom prihvatiti kao komentar ustanovama § 5. našeg uređajnog naputka, da se i u tom smjeru kod uređenja šuma i sastavka gospodarstvenih osnova uvede neki jednoličan postupak.

Josip Heckner.

Kr. zemaljsko biljevište u Cirkvenici.

Prvi korak sistematskom pošumljenju našeg Primorskog kraša učinjen je osnutkom zemaljskog biljevišta u Cirkvenici. Za sjegurno nigdje nije pošumljenje skopčano sa tolikim poteškoćama kao baš u našim kraškim predjelima. Vrlo čestom neuspjehu pošumljenja uzrokom su mnogi razlozi, nu glavni razlozi imaju se tražiti u prvom redu u kasnoj sadnji i priličnoj suši za vrijeme ogojnih radnja. Potonjemu ne može se na put stati, ali onaj prvi razlog dade se eliminirati.

Dosada smo za pošumljenje potrebne biljke crnog bora (*Pinus Lar. var. austr.*) dobivali iz biljevišta, koje kr. drž. nadzorništvo za pošumljenje primorskoga kraša u Senju imade kod Sv. Mihovila u Senjskoj dragi, te koje oko 600 metara nad morem leži. U našem kraju (dolje pri moru) znade često već i druga polovica veljače biti prilično topla, a što je glavno i kišovita, te bi kulture izvedene u ovom mjesecu, sjegurno dobar uspjeh imale, nu to se do sada nije moglo izvesti

stoga, što u biljevištu kod sv. Mihovila (u Senjskoj dragi) često još i koncem ožujka leži visoki snieg, tako da uslied smrzavice nije moguće već u veljači iz ovog biljevišta biljke vaditi i otpremati na određena mjesta.

Da se ovim neprilikama doskoči, odredila je kr. zem. vlada, odjel za unutarnje poslove, da se za uzgoj biljka, koje su potrebne za pošumljenje onoga diela kraša, koji leži uz more, te za pošumljenje popuzina i vododerina u Vinodolu, osnuje posebno šumsko biljevište. U tu svrhu odabrano je zemljište u prodolu između »Sopoljske« i »Kotora« nedaleko mjesta Cirkvenice. Tlo ovog prodola je naplavina i to od materijala, kojega je bujica »Dubračina« tijekom vremena nanjela i staložila. Spomenuti prodol vrlo je plodan, te vidimo u njemu vinograde, voćnjake i drugo kulturno tlo. Izabrano mjesto je javno dobro te međaši sa sjeverne, južne i zapadne strane privatnim posjedom, dok je sa istočne strane omeđasheno spomenutim potokom »Dubračina«.

Površina toga zemljišta iznaša 11282 m², te je kako je već i prije spomenuto naplavina, koja je zapuštena i neobradjena, te obrasla raznim kiselim travama i borovicom. Zemlja je kemijski analizirana u križevačkom gospodarstvenom zavodu, te je ustanovljeno da imade 6.79% C₀ 0, 0 41% K₂ 0, 0 12% P₂ O₅, 0.7% N i 4.12% humusa. Prema ovoj analizi sposobno je ovo zemljište i bez intenzivnijeg gnojenja za uzgoj pojedinih vrsta šumskog bilja.

Prema nalogu kr. zemaljske vlade imalo se je kopanjem ustanoviti, imade li na ovom zemljištu vode temeljnice u svrhu, da se uzmogne izgraditi bunar, iz kojeg bi voda bila rabljena za zalievanje biljki. Kopanjem i to u dublinu od 13 metara došlo se je do vode, te se je ista do visine od 6 metara digla. Bunar izgraditi će se ove godine, te je za njegovu izgradnju doznačena svota od 1000 K.

Nu osim toga instaliran je u biljevištu i vodovod, a kako je voda cirkveničkog vodovoda dosta topla (16° C), to nije bilo potrebno izgraditi reservoir za ugrijavanje vode.

Kako je već spomenuto, trebalo je ovo zemljište privesti kulturi, te je stoga isto rigolano na 60 cmt. dubljine i pročišćeno od potočnog valjotka, kojeg je u izobilju bilo. Iza toga pognojeno je, te je na svaki ar potrošeno 1 m³ stajskog gnoja. Ove godine započeti će pokusi umjetnim gnojivom.

Samo biljeviš'e razdjeljeno je u 14 polja, od kojih je u prošloj godini njih 8 sa površinom od 3243 m² zasijano šumskim sjemenjem. Duž cijelog biljevišta vodi dva metra široki put, kojeg presjecaju 1·2 m široki putevi, koji istodobno dijele jedno polje od drugoga.

Pojedina polja razdjeljena su u gredice, koje su 25 cmt. uzdignute nad putevima i 20 cmt. jedna od druge razmaknuta.

U godini 1909. zasijano je sjemenja sljedećih vrsti: *Pinus Laricio* (Var. Austr.), *Pinus maritima*, *Robinia pseudoacacia*, *Fraxinus cinerea* amer. i *Ailanthus glandulosa*.

Crni bor (*Pin. Lac.*) sijan je na površini od 1674 m² te je potrošeno 51 kg. sjemenja, morski bor sijan je na površini od 194 m², te je zasijano 10 kg., bagrema je zasijano 29 kg. i zaprema površinu od 1375 m².

Ostale vrste sijane su u minimalnoj mjeri. Prije sijanja ispitana je klijavost sjemenja, te je za crni bor ustanovljena sa 66%, za morski bor sa 40%, a za bagrem sa 62%.

Samo sisanje obavljeno je na sljedeći način. Gredice su očišćene od kamenja, te su u razmaku od 10 do 10 cmt. u istima iskopani 2 cmt. duboki jarčići (Rillen). Sjemenje bora sijano je rukom, a nakon toga pokrito zemljom.

Zasijane gredice pokrite su pokrivalima, da se klijuće sjeme naglo ne isuši i da se očuva od ptica. Sjemenja crnog bora zasijano je na jedan ar oko 5 kg. koje je iza četrnajst dana počelo klicati. Mlade biljke, kojih je do konca vegetacione periode 1909. bilo oko 900.000 dobro su razvijene, te će kao dvogodišnje biljke t. j. u g. 1911. biti presađene.

Na isti način sijano je i sjeme morskog bora, te je i ovaj vrlo dobro uspio. Morskog bora imade oko 95.000 biljki, koje su sve već ove godine presađene u kraško područje ovog kotara.

Lijep uspjeh imade i bagrem, od kojega je u biljevištu bilo do 80.000 komada, te koje su presađene u bujično područje.

Ove godine biti će uređena cijela površina, te će se osim prije spomenutog sjemenja sijati još i slijedeće: *Pinus Halepensis*, *Pinus Corsicana*, *Pinus Bangsiana* i *Pinus Calabrica*, *Cedrus deodara*, *Celtis Australis*, *Alnus incana* i *glutinosa*, *Quercus Ilex*, *Fraxinus ornus* i još neke druge vrsti.

Sjemenje naručeno je od tvrdke J. Steiner u Körmendu, čija je ponuda bila najpodesnija.

Kako je već i prije spomenuto, međaši biljevište i sa potokom »Dubračina«, te je ovaj dio po uputi kr. zem. šum. nadzornika S. Petrovića očuvan kamenim vodobranima tako, ako bi za velikih kiša ovaj potok i nabujao, da voda ne poplavi kulture. Vodobrani nisu do sada uz cijelu dužinu provedeni, nego će se to ove godine napraviti.

Cijelokupni troškovi u godini 1909. za uređenje biljevišta iznašaju 1909. g. 11.000 K.

A. K a u d e r s.

LISTAK.

Osobne viesti.

Imenovanja. Ban kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije imenovao je šumar. vježbenika Milana Duđukovića šumar. pristavom u XI. činovn. razredu kod 2. banske imovne občine, sa sustavnim berivima.

Umro. Dne 13. svibnja t. g. u 4^{1/2} sata poslije podne umro je u Zagrebu nakon kratkog bolovanja Luka Ratković, kr. šum. isplaćujući računovodja u. m. u 75. godini. Pokopan je na skupnom groblju u Zagrebu dne 15. svibnja t. g. u 4 sata po podne uz brojno saučeešće rodbine i prijatelja, a naročito činovništva kr. šumarskoga ravnateljstva u Zagrebu.

Vriedni pokojnik nije bio šumar po zvanju i naobrazbi, ali je kao šumar. računovodja ipak bio sa šumarstvom u njekom užem doticaju i dodiru, te su ga stoga mnogi šumari kroz dugi niz godina njegove službe ne samo upoznali, nego su ga obzirom na to, što je kao činovnik bio veoma čestit, savjestan i marljiv, a kao čovjek značajan, mio i ugodan, veoma cijenili i stovali.

Slava mu i vječni pokoj!

Društvene vijesti.

Za ovogodišnju glavnu skupštinu hrvat. slavonskog šumarskog društva i sa istom spojeni izlet u šume z. z. Draganić, te korporativno prisustvovanje društvenih članova II. internacionalnom lovačkom kongresu u Beču, je prema zaključku uprav. društvenog odbora od 17. svibnja t. g. ustanovljen sljedeći program: dne 2. rujna t. g. glavna skupština u Zagrebu; dne 3. rujna t. g. izlet u šume z. z. Draganić i povratak u Zagreb, te isti dan u večer, odnosno za one, koji žele po danu putovati dne 4. rujna do podne polazak u Beč, gdje se dne 5. rujna t. g. u jutro sastaju.

PotANJI program o tome priobćiti će se za vremena naknadno. Ona p. n. gg. članovi društva, koji bi željeli prisustvovati II. internacionalnom lovačkom kongresu u Beču u razdobju od 5 — 7. rujna t. g. umoljavaju se, da to do 1. kolovoza t. g. podpisanomu predsjedništvu najaviti izvole.

Odbor za taj kongres pozvao je naše društvo da tomu kongresu u što većem broju prisustvovati izvoli, pak jer se tim podjedno omogućuje posjet prve međunarodne lovačke izložbe, to je društveni upravljavajući odbor zaključio, da se društvo tomu pozivu imade odazvati.

Predsjedništvo hrv.-slav. šumar društva.

ZapIsnik spisan dne 19. prosinca 1909. u Šumarskom domu u Zagrebu, prigodom obdržavanja sjednice uprav. društvenog odbora.

Prisutni: I. podpredsjednik: Robert Fischbach; II. podpredsjednik: Josip Havas; blagajnik: Ljudevit Szentgyörgyi, te odbornici: Vinko Benak, Marino de Bona, Ante Kern, Ivan Partaš, August Ružička i Rikard Schmidinger. Izpričali su se: predsjednik presv. gosp. Marko grof Bombelles te ostali odbornici.

Točka I. Podpredsjednik Robert Fischesbach u zastupanju gosp. predsjednika otvara sjednicu, pozdravlja prisutne odbornike, te ustajući sa svoje stolice i umoliv prisutne odbornike da to isto učine, reče sljedeće:

Gospodo! neumoljiva smrt potražila je opet u redovima našega društva svoju žrtvu — lišila je naime u prvom redu hrv.-slav. šumarsko društvo revnoga i požrtvovnoga njegovoga tajnika, a cijelo hrvatsko šumarstvo vrstnoga i spremnoga pobornika i zastupnika „**Andriju Borosića**“.

Predsjedništvo hrv.-slav. šumar. društva obavjestilo je o tome brzojavno sve društvene vanjske odbornike, te upravitelje i izvjestitelje svih javnih šumskih ureda, usljed česa je odziv saučesća prigodom pogreba bio vanredan, a od onih, koji toj posljednjoj pošti milom pokojniku htjedoše, a nisu mogli prisustvovati, izraziše svoju sućut ustmeno, brzojavno ili pismeno: šumarsko osoblje ogulinske imovne općine, otočke imovne općine, 1. banske imovne općine i šumarije Morović, zatim kr. šumarski nadinžinir Carmello pl. Zajc, županijski šumarski nadzornici: Gjuro Cesarić, Dragutin Matizović, Petar Puljević-Nikolić i Rikardo Schmidinger te župan, šum. izvjestitelj Gjuro Demetrović.

Gospodo! meni je veoma teško dostojno opisati sve vrline i zasluge milog i vrijdnog našeg pokojnika po hrvatsko šumarstvo i naše

društvo naposeb, stoga molim g. odbornika Antu Kerna, pobratima i druga njegovog, da tu zadaću preuzme.

Gosp. A. Kern izrekao je uz silno ganuće na to spomen slovo, u kojemu je u općim potezima ocrtao životopis, rad i zasluge vrijednoga pokojnika kao javnoga urednika, stručnjaka i pisca, a naročito kao odbornika i tajnika hrv. slav. šumarskog društva.

Prisutni odbornici nakon rieči g. podpredsjednika, te odbornika g. A. Kerna, kliču milom i nezaboravnom pokojniku „slava“!

G. predsjedatelj izrekao je zatim sljedeće :

Gospodo! Povodom inicijative gg. članova Dragutina Tröttera i Vinka Benaka, koji su predložili, da bi se novac, kojega su štovatelji pokojnoga A. Borošića željeli izdati za vience na odar pokojnikov, sakupio i time osnovala posebna zaklada na uspomenu milog i vrijednog pokojnika, nadalje što je i sam presvj. g. predsjednik društva Marko grof Bombelles, čuvši za tu nakanu, u to ime položio 500 K, koja je svota prethodno koristonosno uložena u I. hrv. štedioni na uložnicu br. 154580 zajedno sa ostalimi jur unišlimi prinosi, — to predlažem, da se po odboru izvoli ustanoviti svrha, kojoj bi ta zaklada imala služiti, odnosno da se izabere pododbor, koji bi odnosnu zakladnicu izradio, te da se svojedobno zamoli glavna skupština da u tu svrhu votira također stanoviti doprinos. Konačno predlaže da se o tome obavjeste putem Šumar. lista svi članovi sa molbom, da izvole nastojati pribitati što više prinosa u tu zakladu, a primjećuje, da su za istu izim 500 K, što ih je presvj. g. predsjednik položio, darovali još gg. Dragutin Trötzer 20 K, Gustav Lach 20 K, Slavoljub Slapničar 20 K, Ivan Grčević 5 K, te činovnici šumarskoga odsjeka kr. zemaljske vlade ostatak od sabranog novca za vianac na odar pokojnikov sa 58 K.

Prisutni odbornici uzimajući pokrenutu namisao, te vanredni dokaz pieteta presvj. g. društvenog predsjednika Marka grofa Bombellesa prema pokojniku, sa oduševljenjem do znanja, izabiru u pododbor za izradbu zakladnice gg. Antu Kerna, Ivana Partaša i Augusta Ružičku tim dodatkom, da se tomu pododboru imade prepustiti da ustanovi svrhu kojoj će upitna zaklada imati služiti.

Konačno odobravaju i predlog g. predsjedatelja glede poziva članova putem Šumarskog lista, da za tu zakladu sakupe što više prinosa.

Gosp. predsjedatelj saobćuje konačno, da je neumoljiva smrt otela hrv.-slav. šumar. društvu utemeljitelja p. n. g. Valentina L. člana „Société d' importation de chêne“, te članove I. razreda Andriju Lončarevića, kr. kotarskog šumara i Slavoljuba Kozjaka, kr. župan. šumarskog nadzornika.

Prisutni odbornici ustajuć sa svojih stolica kliču vrijednim pokojnicima i drugovima „Slava“!

Točka II. Čitanje i ovjerovljenje zapisnika prošle sjednice upravljajućeg odbora od 7. kolovoza 1909.

Zapisnik se bez primjetbe nakon pročitavanja ovjerovljuje, te za potpis istoga izabiru gg. Vinko Benak i Ivan Partaš.

Točka III. Izvješće o tekućem poslovanju.

Predsjedatelj priobćuje :

1. da je dne 18. prosinca 1909. preduzeo škontraciju obijuh blagajna društva, te tom prigodom zaključio blagajnički dnevnik :

a) društvene imovine sa ostatkom od 9571 K 01 fl.

b) pripomoćne zaklade sa ostatkom od 2499 K 24 fl.

2. da je uslied smrti društvenog tajnika Andrije Borošića, društvena knjižnica predana društvenom blagajniku g. Ljudevitu Szentgyörgyju, da je toj predaji prisustvovao društveni odbornik g. Ante Kern, a od strane udove pokojnika gg. Ivan Muravić, šurjak pokojnikov i dr. Gjuro Nenadić, i napokon da je o toj predaji spisan iscrpivi zapisnik dne 7. prosinca 1909. i zaprimljen pod br. 130. uručb. zapisnika.

Odbor prima to na znanje i odobrava postupak, dočim povodom povedene rasprave glede konačnoga uredjenja kataloga i eventualne nove numeracije knjiga zaključuje, da preuzimatelj u narednoj odborskoj sjednici svoje predloge stavi.

Društveni blagajnik i zamjenik tajnika priobćuje:

3. da su se kao članovi I razreda prijavila sljedeća gg.: Petar Vlatković kot. šumar 2. ban. i. o.; Milan Duduković, šum. vježbenik 2. ban. i. o.; Dušan Jasić, šum. vježbenik 2. ban. i. o.; Ivan Čeović, šum. vježbenik gjurgjevačke i. o.; Gjuro Müller, šum. nadzornik kneza Schaumburg Lippea u Virovitici; Gjuro Strapajević, vlast. šumar u Trnavi i Franjo Pirkmaier, vlast. šumar u Vukovaru.

Primaju se kao članovi.

4. da je kr. financijalno ravnateljstvo u Zagrebu uvaživ predstavku predsjedništva, dozvolilo odpis nepripadno propisanog obćeg dohodarskog prireza za g. 1907. iznosom od 319 K 30 fl.

Prima se na znanje.

5. da je trgovac i veleposjednik g. Franjo Križ u Čabru poklonio društvnom muzeju krasan primjerak nadjenutoga „Kozoroga alpinskog“, te da se je predsjedništvo društva veledušnom darovatelju u ime hrv.-slav. šumar. društva pismeno na daru zahvalilo

Prima se na znanje i zaključuje, da se zahvala i zapisnički izrazi.

6. čita molbu kluba hrv. šumar. akademičara u Zagrebu, da mu se dopita bezplatna dostava Šumar. lista u god. 1910.

Zaključuje se, da se molbi ima udovoljiti.

7. čita molbu člana I. razreda Svetozara Drenovca, šum vježbenika ogulinske imovne obćine, da mu se oprosti dužna članarina za g. 1909.

Zaključuje se, da se ta dugovina odpiše.

8. da je predsjedništvo prema Exhb. 129/1909. te izkazu pod br. 156/1908. brisalo dužne članarine I. razreda u iznosu od 998 K 40 fl. pošto su neutužive i neutjerive.

Odobrava se.

9. odnosno na točku II. 4. sjedničkog zapisnika od 7. kolovoza 1909. da je Pavao Gložić, dnevničar kod kralj. zem. vlade namješten kao pazikuća u Šum. domu, te podjedno predlaže njegovu molbu, da mu se u ime nagrade za obavu poslova pazikuće, doznačeni mu stan u Šumarskom domu sasma bezplatno prepusti.

Prima se na znanje i dozvoljuje da se pazikući P. Gložiću, do dalnjeg dade bezplatan stan u Šumarskom domu, a on da zato imade bez ikakove dalnje odštete sve poslove pazikuće točno vršiti po nalogu upravitelja Šumar. doma, a ne bude li tomu udovoljavao, da mu se imade služba i stan bez oklievanja na 30 dana odkazati.

10. na točku II. 7. sjedničkog zapisnika od 7. kolovoza 1909. da kr. zemaljska vlada, odjel za bogoštovje i nastavu nije htjela preuzeti dužnost plaćanja stanarine za stan bivšeg zajedničkog podvornika, te da je usljed toga isti iznajmljen jednomu podvorniku šumarske akademije počam od 1. prosinca 1909. uz mjesečnu stanarinu od 25 kruna.

Prima se na znanje, te postupak odobrava.

11. da je pokojni član I. razreda Slavoljub Kozjak ostao dužan na članarini 23 K 20 fil., a Andrija Lončarević 47 K, te predlaže, da se te dugovine brišu.

Dozvoljava se odpis tih dugovina.

12. da je stanje dužnih članarina danas sljedeće:

stare dugovine na član. I. raz.	K 3923.—
ovogodišnje članar. I. raz.	K 1286.—
stare dugovine na član. II. raz.	K 1720.—
ovogodišnje članar. II. raz.	K 228.—

Ukupno K 7157.—

Prima se na znanje te zaključuje, da se imadu brisati kao članovi društva svi oni, koji svoje dugovine na članarini od g. 1908 i natrag, najdulje do 30. lipnja g. 1910. ne uplate, pošto bi takovi članovi nadalje društvu samo na teret bili. Predsjedništvo se ovlašćuje da u tom pogledu shodna učini, te da izkaz brisati se imajućih članova nakon prije ustanovljenog roka, odboru predloži.

13. da je zastupstvo ogul. imovne općine dopitalo društvu u ime podupirajućeg prinosa za god. 1909. iznos od 50 K., te i daljnu redovitu godišnju podporu u istom iznosu u izgled stavilo.

Prima se na znanje i zaključuje, da se imade koli zapisnička, toli i pismena zahvala od strane društva zastupstvu izzaziti.

14. predlaže sravnitbu zbiljnog prihoda i razhoda do danas sa onim preliminiranim u proračunu za g. 1909. prema kojoj je do danas faktično primljeno 27.067 K. 94 fil. a izdano 17.496 K. 93 fil. odnosno da je cijelo novčano gospodarenje povoljno.

Prima se na znanje.

15. da je kr. zemaljska vlada, odjel za unutar. poslove odpisom od 14. studena 1909. br. 46.778 pozvala predsjedništvo, da označi dva člana hrv.-slav. šumar. društva, od kojih će jedan funkcionirati kao povjerenik, a drugi kao njegov zamjenik u upravi „Zaklade za uzgoj djece šumarskih činovnika u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji u budućem školskom trogodištu 1910/11. 1911/12 i 1912/13.

Izabire se kao povjerenik g. Ivan Partaš profesor u šumarskoj akademiji, a njegovim zamjenikom g. Dragutin Trötzer vlast. šumarnik u Zagrebu.

Točka IV. Predsjedatelj priobćuje da je povodom smrti društvenoga tajnika Andrije Borošića nastala potreba, da se tajnički poslovi do naredne glavne skupštine drugomu povjere, te predlaže da se ti poslovi povjere društvenom blagajniku Ljudevitu Szentgyörgyju, koji ih faktično jur i vodi i to uz nagradu od polovice sadašnjeg tajničkog paušala.

Predlog se prima.

Točka V. Pročelnništvo zbora nastavnika kr. šumarske akademije u Zagrebu priobćilo je dopisom od 27. studena 1909. broj 204, da će šumarska akademija trebati predvidljivo u skoro vrijeme stan u II. katu Šumarskog doma, u kojem stanuje sada obitelj pokojnog društvenog tajnika i kr. zem. šumarskog nadzornika Andrije Borošića. Da pako to pročelnništvo u tom pogledu uzmogne kr. zemaljskoj vladi staviti shodan predlog, to moli da mu se saobći od kojega roka i uz koju cieniu bi se taj stan mogao dobiti.

Nakon svestrane rasprave zaključuje odbor, da je voljan tečajem godine 1910. iznajmiti u nastavne svrhe traženi stan, nalazeći se u II. katu na zapadnoj strani Šumarskog doma, uz godišnju najamninu od 1600 kruna i uz uvjete, pod kojima su zemaljskom eraru jur iznajmljene u istu svrhu i ostale prostorije u Šumarskom domu. Podjedno prepušta predsjedništvu da ono najamni rok sporazumno sa pročelništvom i gospodjom udovom Borošić ustanovi, — te da o provedbi toga iznajmljenja u svoje vrijeme izvjesti.

Točka VI. Razdioba podpora iz „Pripomoćne zaklade“.

U svemu je stiglo 18 molba za podijeljenje potpora dielom iz „Pripomoćne zaklade“, a dielom opet iz društvene imovine.

Nakon svestranog preizpitanja stigavih molba, podjeljuje odbor iz „Pripomoćne zaklade“ u ime potpore za god. 1909.: Mariji Furlan 60 K; Anki Vraničar 60 K; Jelki i Vladimiru Šipek 80 K; Milki Gürtler 50 K; Petri Simić 50 K; Juliani Kordić 50 K; Evici Murgić 50 K; Staki Bobić 50 K; Slavi Brosig 50 K; dočim ostale molbe nije mogao uvažiti, jez supruzi moliteljica nisu bili članovi „Pripomoćne zaklade“, odnosno jer u društvenom proračunu za godinu 1909. nije za potpore ništa predviđeno.

Točka VII. Eventualni predlozi gg. odbornika.

1. Društveni blagajnik predlaže da se glede tiska, broširanja i odpreme Šumarskog lista i Lugarskog viestnika za buduće sklope pogodbe uz stalne cienne sa kojim tiskarom i knjigovežom, jer sada takove pogodbe ne postoje, te se odnosni računi ne mogu propisno obredjivati, nego ih se onako kako budu predočeni mora i isplatiti.

Predlog se prima, te predsjedništvo ovlašćuje, da te pogodbe na temelju jeftimbe sklopi, te o posljjetku svojedobno odbor obavjesti.

2. Odbornik g. Vilim Dojković predlaže, da se zamoli kr. zemaljska vlada, da otvori tečaj za naobrazbu lugarskog i lovozašitnog osoblja, i time odbje svako koncessioniranje takvoga tečaja, te da se izabere pododbor od tri lica, koji će to pitanje svestrano pretresti, ter u predmetu podnjeti svestrano motiviranu pismenu predstavku.

Pošto je pako u prošloj redovitoj sjednici lovozašitnog društva stavio isti predlog, to moli da bi predsjedništvo šumarskoga društva poradilo u predmetu sporazumno sa predsjedništvom lovozašitnog društva.

Predlog se prima, te u pododbor izabiru gg. Vilim Dojković, Ivan Partaš i Dragutin Trötzer.

3. Odbornik i urednik društvenog organa Ante Kern predlaže, da se za porabu urednika Šumar. lista dozvoli nabava jedne knjige za

kopiranje t. zv. „Kopierbuch“ i k tomu potrebne preše sa potroškom od 20—25 K.

Predlog so prima i nabava dozvoljava.

4. Odbornik i urednik društvenog organa g. Ante Kern predlaže, da se u buduće bolje, te važnije razne viesti, koje dolaze u „Listak“ društvenog organa, honoriraju isto kao i članci sa 3, odnosno 2 K po strani, a to obzirom na to, što se tiskaju sa sitnijim slovima nego li članci, dakle i puno više stane na jednu stranu — i to s razloga, što dosadanjem nehoriranju takovih viestih prigovaraju pisci i to po mnijenju predlagatelja sasvim opravdano, jer akoprem sastavak istih n. pr. o štetama od kukaca, poplave i dr.; kritike izašlih knjiga; specialna izvješća o trgovini; o kojoj novoj cesti, željeznici, žicari i slično — što ne može urednik znati i napisati — zadaje dosta posla, to se ipak ne mogu tiskati kao članci, a prema tomu nisu se do sada niti honorirali.

Odbor prihvaća predlog u celosti.

5. Odbornik i urednik društvenog organa g. Ante Kern predlaže, da se za nacrt n. pr. Manojlovićev na str. 403. ovogodišnjeg Šumar. lista, zatim nacrt o zgradama, sastojinski nacrti i slično, koji se kao sastavni dio rasprava tiskaju u društvenom organu, a sastavljaju u manjem mjerilu, te kojih izradba zadaje vooma mnogo posla i truda za buduće honorar ustanovi prema uloženom trudu sa 5—7 K po jednoj strani.

Predlog se prima.

6. Odbornik g. Ante Kern predlaže, da se udovi bivšeg društvenog tajnika Andrije Borošića, koja stanuje u društvenom domu, otpusti stanarina za mjesec prosinac t. g. i to s razloga, što je usljed smrti pokojnog supruga na dan 30. studena t. g. ostala bez suprugove plaće za prosinac t. g. a uz silne bolničke i liečničke troškove, te konačno što je i onako na stanarini t. g. znatno više unišlo, nego li je proračunom bilo predviđeno.

Predlog se jednoglasno prima uz uvjet, ako skupština naknadno to odobri.

Pošto daljnjih predloga nije bilo, te je dnevni red bio iscrpljen, zaključio je predsjedatelj današnju sjednicu, a ovaj zapisnik podpisan je po za to izabranim odbornicima.

Fischbach v. r.

Szentgyörgyi v. r.

Ružička v. r.

Schmidinger v. r.

Zaklada „Andrije Borošića“. Dodatno k viesti u 1. i 3. broju „Šumarskog lista“ od ove godine, stigli su za tu zakladu da'nji darovi i to od sljedeće p. n. gospode i korporacija: slunjske imovne obćine 50 K; Stjepana Frkića, nadšumarnika u Karlovcu 20 K; Gjura Polovića, oficijala gospodarskog ureda slunjske imovne obćine u Karlovcu 10 K; Mihovila Markića, šumarskog vježbenika u Karlovcu 10 K; Teodora Basare, šumarnika u Glini 20 K; Stjepana Prpića, protustavnika u Glini 10 K; Gedeona Ogrizovića, kot. šumara u Glini 10 K; Rade Dmitrovića, šumarskog pristava 10 K; Jovana Maticā, nadšumara u Moroviću 5 K; Save Milutinovića, kot. šumara u Kuzminu 4 K; Živana Šimunovića, kotar. šumara u Mo-

roviću 4 K; Save Belanovića, šumarskog vježbenika u Mitrovici 1 K; Vilima Dojkovića, kr. zemalj. šumar. nadzornika u Zagrebu 10 K; i po Gaši Vacu, kr. kotarskom šumaru u Požegi sabranih 21 K, dakle ukupno 189 kruna.

Ako se k ovoj svoti pribroje prijašnji do 23. veljače 1910. pri-
spjeli darovi u iznosu od 1425 kruna, te dospjeli kamati od uložene
svote do 31. prosinca 1909. u iznosu 1 K 50 fl., to iznosi koncem
mjeseca travnja t. g. celokupna gotovina te zaklade 1615 K 50 fl.,
koja je plodonosno uložena u I. hrvatskoj štedionu u Zagrebu na ulož-
nicu broj 154580.

Sentgyörgy v. r., blagajnik.

Zakoni i naredbe.

**U svrhu sačuvanja onakovih remek djela prirode, koja su od oso-
bite estetičke važnosti, koja služe na ures domovini, koja su važna sa
znanstvenoga stanovišta i t. d., izdala je kr. zemaljska vlada, odjel za
unut. poslove sljedeću naredbu.**

Broj 11.051/1910.

Kr. županijskoj oblasti

u

Da se uzmognu sačuvati one remek tvorbe prirode, koje su
od osobite estetičke važnosti, koje služe na ures domovini, koje su sa
znanstvenoga stanovišta važne i vrijedne, kao i takove tvorbe prirode,
koje stoje u ma kojem odnosu sa domovinskom povješću, odlučila se
je kr. hrv. slav. dalm. zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove, da
takove tvorbe popisati dade, da ih uzmogne kašnje dati strukovno
obraditi ter poprimiti one mjere, koje se budu ukazale za njihovo
očuvanje shodnima i potrebnima.

Ovo nastojanje ukazuje se tim opravdanim, što se mora priznati,
da njegovanje i očuvanje osobitih tvorba prirode pospješuje osim go-
spodarstvenih interesa i znanstvene svrhe, da stoji u uzkom savezu sa
narodno-historičkim gledišti, sa estetičnim i etičnim obziri, jednom
riječi takovimi interesi, koji se pri razvijanju kulture jedne zemlje ne-
smiju pustiti iz vida.

Ovakovom prirodnom uspomenom mogu se označiti slijedeće vrsti
prirodnih tvorba:

1. Prirodne uspomene historičke vrijednosti, koje mogu biti:

a) prave prirodne uspomene povjestnih događaja, kao takodjer i
takovi predmeti prirode, na koje se vežu bajke i priče;

b) prirodni uresi povjestno znamenitih mjesta;

c) na uspomenu povjestnih događaja sadjena stabla, hrpe stabala
i šumski dielovi ili prirodne tvorbe, koje se imadu sačuvati na uspo-
menu ovakovih događaja;

2. Prirodne uspomene, koje su usljed gospodarstvene ili prirodno-znanstvene estetične ili ine njihove znamenitosti od važnosti. Ove mogu biti :

- a) prašume, ili takovi šumski dielovi, koji imadu na sebi značaj prvobitnog porijekla;
- b) šumski dielovi sastojeći se iz stabala od riedkih dimenzija, hrpe ovakovih stabala ili pojedini primjerci;
- c) šumski dielovi, u kojima se naći mogu neobične, sa gospodarstvenoga ili znanstvenoga gledišta zanimive mješavine pojedinih vrstih stabala, dotično drveća;
- d) šumski dielovi, koji u sebi kriju riedke ili u stanovitim krajevima izumirajuće vrsti stabala, pojedine hrpe ovakovih stabala ili pojedine primjerke;
- e) ine riedke vrsti bilina kao i životinja, ter nahodna i razplodna miesta istih;
- f) znanstveno važne figuracije kamenja na površini i u utrobi zemlje;
- g) dielovi pratresetina i tresetnih naslaga;
- h) sa estetičnih ili inih gledišta osobito važne prirodne tvorbe;
- i) prirodne osebnosti, znamenitosti nakaznih tvorbi u prirodi i t. d. ter okoliš njihov.

U svrhu popisa takovih tvorba dostaviti će na tamošnji zahtiev ravnateljstvo pomoćnih ureda kr. zemaljske vlade toj kr. županijskoj oblasti potrebnii broj popisnih araka obloženih popisnim naptkom.

Sljedstvom toga imati će kr. županijska oblast najkašnje za 8 dana nakon primitka ovog odpisa, spomenutom ravnateljstvu najaviti potrebnii broj istih, da se ustanovi naklada, ter nakon toga tiskanice rasposlati uzmgnu.

Po primitku istih imati će kr. županijska oblast da preko kr. kotarskih oblastih i obć. poglavarstva, a naročito zvaničnika lječničke, inžinirske i šumarske struke, nadalje po činovnicima imovnih obćina, po učiteljsvu, te po onim sukromnicima tamošnjeg područja, za koje se znade da se motrenjem i opažanjima prirodnih krasota bave i zanimaju, takove arke dade izpuniti, ter da ih do konca mjeseca srpnja ovamo podnese. — Znanja radi obavješćuju se kr. županijske oblasti, da su sva gradska poglavarstva, neposredno odavle o predležećem odpisu obavještena.

U Zagrebu, dne 21. ožujka 1910.

Za bana: Chavrak v. r.

Knjižtvo.

Heinrich Mayr. Waldbau auf naturgesetzlicher Grundlage. Izdanje ove knjige o uzgoju šuma oglasio sam u broju 7. Šumarskog lista od prošle godine uz bilješku, da ću prigodice iznijeti obsirniji opis njenog sadržaja, što sada činim.

Kao što je u oglasu spomenuto, razdieljeno je gradivo na tri odsjeka i to:

1. Prirodno-zakonski temelji uzgoja šuma.
2. Pomladjivanje šuma.
3. Njega šuma.

Motto ovog djela ne stoji doduše napisan nad sadržajem knjige, ali se on kao crvena nit provlači kroz cijeli sadržaj iste, čita se iz svake stranice, da, razpoznaje se gotovo iz svakog redka. „Erst studieren, dann probieren“, je taj motto, a pisac kaže, da to ima biti deviza svakog teoretski izobraženog šumara. Sa naročitim zapostavljanjem prelazi on preko one praktičara: „Probieren geht über studieren“. Dali sa pravom?

Pomagala na koja je uzgoj šuma vezan, su kao i kod mnogih drugih znanosti „iskustvo i pokusi“, koji nadopunjuju teoretska prirodoslovna iztraživanja, a gdje kada ih i na pravu stazu navedu. Priznajemo rado, da se baš u šumarstvu mnogo radilo, a i danas se radi po uobičajenim šablonama, imademo mnogo promašenih a skupocienih pokusa, koji bi bili uštedjeni, da smo prije točnije proučili biološka svojstva dotičnih vrsti drveća i njihove okoline, ali zato ne možemo poreći praktičnim pokusima hvalevrijednih rezultata.

Ovo je djelo po navodu samoga pisca pokus, da se nauka o uzgoju šuma uvede kao znanost tumačenjem iste discipline na prirodno-znanstvenoj podlozi, pa zato u ciela prva tri poglavlja: 1. Naturgesetzliche Grundlagen der Verteilung der Wälder auf der Erde, 2. Naturgesetzliche Grundlagen der Waldregionen der nördlichen Erdhälfte ausserhalb der Tropen, innere Verwandtschaft i 3. Naturgesetzliche Grundlagen der einzelnen Baumarten, Ansprüche derselben an Klima und Boden, waldbaulich-physiologische Eigenschaften der Holzarten — opširno o tim temeljima raspravlja. On dieli zemaljske polukruglje prema vladajućim vrstima drveća na šumske pojase, tumači upliv klime na vrst drveća i na tlo, kojemu vladajuća klinia različiti karakter daje, a osobito obširno razlaže upliv temperature na eksistenciju šuma. Navadja, da je na cijeloj zemlji 10°C popriječne temperature u mjesecima svibnju, lipnju, srpnju i kolovozu minimum, koji uvjetuje obstanak šuma (drveće preko 8 mt. visine), ili da je 8°C popriječne temperature uvjet opstanka šuma na južnoj polukruglji; izračunava potrebnu popriječnu temperaturu za vrijeme vegetacije (Vegetationstheme) za razne vrsti drveća (ariš 14°C), označuje širinsku i visinsku (polarnu i alpinsku) medju šuma na sjevernoj i južnoj polukruglji, te opredjeljuje pomoću abscisa i ordinata istih vertikalnu medju šuma na svakoj točki zemlje. Neznam na temelju kakovih kvalitativnih i kvantitativnih mjera i opažanja daje pisac ovim i sličnim brojevima važnost prirodnih zakona, kada prema navodima Dra. Kienitza u Zeitschrift für Forst und Jagdwesen 1909. str. 340 proizlazi, da ima prekrasnih šuma na južnoj polukruglji i tamo, gdje je popriječna godišnja temperatura 5°C (Tierra del Fuego), te da alpski ariš raste i tamo, gdje je popriječna temperatura za vrijeme vegetacije izpod i iznad 14°C. Rado priznajemo, da je pisac na svojim višekratnim putovanjima po raznim djelovima svijeta stekao veliko i zamjerno iskustvo, ali držimo, da se je morao kod pisanja ovakog djela obazrijeti i na već postojeću literaturu, jer nije svagda izpravno „nur dass Selbstgeschaute und Selbstgeprüfte“ kao jedino dobro uzeti.

Četvrto poglavlje raspravlja o uzgojno-biološkim svojstvima raznih vrsti drveća. Opisuje brzinu rasta, ovisnost istog od tla, klime, svjetla, vrsti drveća itd., bavi se definicijom vrsti (Art), odlike (Varietät), rase itd., pojam kojih nije stalan, kao što nije stalna niti nomenklatura bilina.

Dok su za botaničare kod vrsti mjerodavni samo vanjski morfološki znaci, traži on uz ove usporedbu anatomskih, fizioloških i geografskih osobina biline. Kao mutaciju smatra drveće, koje se od vrsti razlikuje po morfološkim, ali ne po anatomskim obilježjima, ako tu razliku biljka zadrži za cijelog života, ali ga nikako ili samo procentualno prenaša na svoje potomke, (zeleno, crveno listnata bukva). O nasljedstvu posebnog obilježja individua jedne te iste vrsti navadja pisac, da to obilježje pretežni postotak potomaka gotovo nikada ne naslijeđuje, tako iz sjemena rano listalog divljeg kestena dobijemo većinu biljka koje kasno listaju.

U pogledu rasa biljka, koje nastaju i ovise od stajbine ili oblika, poznato je stanovište autora, jer je ono opriečno od stanovišta Cieslarova i Englerova. Dok ovi drže, da potomci drveća iz hladnijih ili toplijih krajeva nasljeđuju i u drugim klimatima svoj lagani odnosno brži rast, ili zadrže odpor protiv mraza, dotle dokazuje Mayr sa pokusima iz bavorskih šuma, da to nestoji, jer su među ostalim primjerima smreke provenijencije švedske ili norveške, koje su prvih godina imale manji prirast u visinu, već sa osmom godinom dostigle prirast domaće smreke. Isto tako niječe Mayr nasljedstvo onih vanjskih obilježja uzrasta (vitlavost) odnosno mana debla prouzročenih bolešću, koja su tijekom rasta usljed vanjskih uzroka nastala. Ovo je potonje dosta važno kod kupljenja sjemenja, odnosno ostavljanja sjemenjaka, jer još dan danas od ovakovih nerado uzimljemo sjeme, što je ali pretjerana bojazan.

U petom poglavlju upoznaje nas pisac sa karakteristikom pojedinih rodova drvlja. Opisuje ih uz predmjevu, da najvažnija uzgojna obilježja pojedinih vrsti vrijede ujedno kao osobina cijelog roda, ili da je biologija roda zajednička za sve njene vrsti. Da to u onoj mjeri kao što pisac predmjeva, ne stoji, dokazuju nam uzgojne osobine hrasta lužnjaka i kitnjaka, koje sâm pisac u opisu tih vrsti navadja: domovina hrasta lužnjaka su naplavljena poriječja, hrasta kitnjaka brežuljci, kitnjak stavlja manje zahtjeve na dobrotu tla, na toplinu, a i zasjenu podnaša nešto bolje.

Pa i u raspravi o biologiji sastojina u šestom poglavlju kaže sâm autor, da vrsti pojedinog roda ne prave mješovitih sastojina, jer su one kao blizi rodjaci radi međusobne nesnosljivosti, radi svoje *divergentne biologije* u masama prostorno odijeljene tako, da se samo na rubovima mješaju. U istom (šestom) poglavlju daje nam pisac mnogo liepih i poučnih podataka o prednostima i manama čistih i mješovitih sastojina, te o međusobnom snošaju zasjenu, polusjenu i svjetlo ljubećih vrsti drveća.

U sedmom poglavlju raspravlja pisac o općim promjenama u stanju šuma i njenih naravno-zakonskih temelja uplivom čovjeka. Današnje šume srednje Europe, u prvom redu njemačke šume, su posljedica stoljetnog čovječjeg rada, koji je na vrstima bogate, ali na renti siro-

mašne razno-stare prašume pretvorio u šume siromašne na vrstima, jednako stare, koje mogu stradati od vjetra, vatre, zareznika i gljiva, koje ali odbacuju veću rentu, jer čovjek sve te neprijatelje odvrća od njih raznim uzgojnim sredstvima.

Tima razmatranjima završuje pisac prvi odsjek svoga djela.

U drugom dijelu opisuje autor pomladjivanje šuma.

U osmom i devetom poglavlju raspravlja pisac o raznim oblicima šumskog gospodarstva; navadja prednosti i mane visokih, sitnih (nizkih) i srednjih šuma, opisuje razne načine njihovog pomladjivanja, govori o izboru vrsti gospodarstva, koje ovisi o klimi, tlu, vrsti drveća, te želji i potrebi šumoposjednika.

Deseto, jedanaesto i dvanaesto poglavlje tumači obširno o naravnom, umjetnom, te izbojnom pomladjivanju šuma.

Pisac očito pripada pristašama naravnog pomladjivanja.

Za profesora uzgoja šuma ne može se drugo ni predmjevati. U vodjenju naravnog pomladjivanja šuma upotriebi šumar sve svoje znanje, a u uspjehu zreale se njegove strukovne sposobnosti.

Kod naravnog pomladjivanja moramo točno poznavati biološka i uzgojna svojstva dotične vrsti drva i njenih sastojina, proučiti biološke i uzgojne osobine susjednog drveća, moramo računati sa klimom, tlom, ekspozicijom, a moramo se obazrijeti i na svrhu gospodarstva.

Kod pomladjivanja mješovitih sastojina moramo računati sa vremenom kada ćemo početi sa oplodnjom jedne, a kada ćemo i u kolikoj mjeri nastaviti sa oplodnjom drugih vrsti drveća, moramo poznavati sociološke snošaje tih vrsti drveća, te se odlučiti na mješanje stablimično, u grupama ili u omanjim sastojinama. Sve te radnje odaju strukovne krieposti šumara, one ga čine majstorom zelene struke.

U šumskom gospodarstvu uobičajilo se posljednjih decenija, i to navlastito kod četinavih šuma umjetno pomladjivanje. Ovo se daje laglje dovesti u sklad sa naukom o uredjenju šuma, koja više računa sa vremenom, a odgovara i bržem pomladjivanju, jer se za pomladjivanje upotriebe već gotove biljke.

Na mnogim je stajbinama prirodno pomladjivanje otežcano usljed promjenjenih prilika u bonitetu tla, te je umjetno pomladjivanje potrebno. Pri ovom gubi strukovna djelatnost mnogo od svoje važnosti, pogotovo tamo, gdje se biljke naručuju iz velikih rasadnika. Pisac naglasuje, da je pomladjivanje šuma, osobito naravno, ondje laglje, gdje je zračna vlaga i množina oborina veća, što se osobito opaža kod bora, za koga postoji legenda, da se naravnim načinom pomladiti ne daje, dok u vlažnijim predjelima Rusije, južne Švedske i Danske susrećemo upravo prekrasnih sastojina iz naravnog pomladka.

Ova su poglavlja puna liepih i poučnih razmatranja, koja daju cijelom djelu osobitu vrijednost, ali bi nas daleko zavelo, kada bi htjeli ma i najvažnije iznijeti.

Trinaesto poglavlje raspravlja o uzgoju exota, a četrnaesto o pošumljenju goleti i tim se završuje drugi odsjek ovog djela.

U trećem odsjeku raspravlja se o njezi sastojina, imajuć pred očima zadaću šumara, da u što kraće vrijeme, sa najmanjim novčanim i gospodarskim žrtvama odgoji što vrijedniju šumu.

Njegu dijeli pisac : 1. na njegu sasma mladih sastojina (Jungwuchsflege), kamo broji popravak branjevina popunjenjem praznijih prostora, čišćenje sastojine od korova i drugih vrsti drveća, te ine mjere za zaštitu od zareznika, gljiva, vjetra i divljači, 2. na njegu odraslijih sastojina (Stangenwuchsflege), koju zovemo proredom, a koja počinje kada sastojina dodje u sklop, pa traje do ono doba, kada taj sklop moramo umjetno prekidati. Glavna je svrha prorede uzgojiti što ravniju i vredniju deblovinu. Proreda mora biti umjerena, te se ima često (po prilici svakih 5 godina) ponavljati. Vade se ponajprije osušena, onda podstojna stabla, a kasnije i stabla sa slabo razvijenom krošnjom (Peitscher). Takove prorede traju do starosti sastojine od 50 godina, a onda započinje bez obzira na prekidanje sklopa, što ima za cilj uzgojiti što veću drvnu masu.

U daljnjim poglavljima tumači pisac u kratko o njezi sitne (nizke) šume, o njezi i čuvanju tla, njezi zaštitnih šuma, te njezi šuma na estetskoj podlozi.

U dvadesetom poglavlju sa natpisom „Vorschläge für eine natur- und rentengerechtere Waldwirtschaft“ raspravlja o uređenju i gospodarenju šuma na podlozi malih sastojina (Kleinbestandwald) Polazi od priebornih šuma kao onih, koje su najbliže naravnom obliku prašuma, a koje su reč bi od prirode uredjene na gospodarenju sa najmanjima sastojinskim površinama.

U priebornim šumama izrabi svaka vrst drva njoj najbolje odgovarajuće tlo, ekspoziciju, svjetlo itd., pomladjuju se bez ikakova troška, a brane najuspješnije proli svim neprijateljima. Nu uza sve ove prednosti smatra nauka o uređenju šuma ove kao nekakav kaos, u koga treba unjeti reda i prisiliti ih na produkciju našim potrebama odgovarajućih vrsti drveća. Tako je u modernom šumarstvu nestalo priebornih šuma, a na mjesto ovih nastale jednovrsne i jednako stare sastojine na velikim površinama. Ne samo da su ovakove sastojine podržene raznim oštetama, nego se one i teško pomladjuju i slabe tlo. No k priebornom gospodarenju ne smijemo se povratiti, jer takove šume neodbacuju tako visoku rentu kao jednolične. Treba dakle traziti načina, kako da se udovolji jednom i drugom, t. j. naravi, koja sadi šume prema svojim zakonima i čovjeku, koji ih sadi na ekonomskim principima. Treba napustiti jednolične šume sa velikim sastojinama, te prijeći na gospodarenje sa malim čistim sastojinama svaka sa drugom vrsti drveća, a od veličine 0.3 do najviše 5 ha. Sve ove male sastojine moraju biti tako njegovane, da se u 40.—50. godini mogu podsaditi sa kojom vrsti drva, koja će zamjenjivati mješovitu šumu, a da ne smeta krošnjama vredne glavne sastojine. Od ovakovih sastojina sastavljena šuma mogla bi se u svako doba prema zahtjevima uređenja šuma pomladiti, a pisac kaže : diese Naturverjüngung ist schnell, sicher und leicht, entspricht somit allen Anforderungen an einen rentablen und naturgesetzlichen Waldbau. Autor se dakle nada od ovakovih šuma najveće drvne mase u najkraće vrijeme, sa najmanjim novčanim žrtvama, uzdržavanje dobrote tla, mogućnost pravodobne uporabe zrelog drveća, zaštitu podmladka, a nada se povratku prvotnih vrsti drveća i proriče najmanje štete.

Pisac predviđja poteškoće, koje bi nastale, kada bi se gospodarstvo na ovim principima urediti htjelo, predviđja u nauci o uredjenju šuma velikog protivnika, no nadovezuje: es muss der Forsteinrichtung überlassen bleiben sich mit diesem neuem Walddetail abzufinden, da sie um ihrer selbst willen dasselbe nicht ablehnen darf. No nauka o uredjenju šuma može još dugo vremena mirno čekati na posao, koga će imati kod uredjenja ovakovih šuma, jer su i najbolje uredjene šume danas od ovog Mayerovog ideala predaleko

Dr. Petračić.

Različite viesti.

Sljedeći broj Šumarskog lista neće izaći početkom mjeseca srpnja, nego kao dvobroj istom početkom mjeseca kolovoza t. g.

Proslava pedesetgodišnjice opstanka kr. gospodarskog učilišta u Križevcima. U jeseni ove godine navršit će se 50 godina, što je tadašnje kr. gospodarsko i šumarsko učilište započelo svoje djelovanje. Taj je zavod bio uvijek, a i danas je od neizmjerne važnosti za našu eminentno agrikulturnu zemlju, i zato njegovo djelovanje tečajem 50 godina svakako zavrijedjuje, da se dostojno proslavi. Radi toga je profesorski zbor toga učilišta zaključio proslaviti tu rijetku svečanost u sporazumku sa slušateljstvom učilišta i gospodarskim društvom križevačkim.

Ta je misao i osnova našla izdašnu moralnu i materijalnu potporu i kod kr. zemaljske vlade i oduševljena odziva kod slušateljstva i kod gospodarskog društva križevačkog

Glavne točke proslave zamišljene su ovako:

1. Izdat će se spomenknjiga, u kojoj će biti historijat zavoda, statistika o polasku višeg učilišta i ratarnice, te o gospodarstvu zavoda, slike vladinih referenata, svih ravnatelja, profesorskih zborova, te nekih objekata učilišta i gospodarstva, zatim članci pojedinih profesora o razvoju njihove struke, te o uplivu učilišta na razvoj gospodarstva u zemlji, a konačno prijedlozi i osnove za budućnost zavoda.

2. Za vrijeme svečanosti držat će zavodski profesori nekoliko zanimivih predavanja o pojedinim strukama

3. Gospodarsko će društvo prirediti regionalnu izložbu svih vrsta gospodarskih proizvoda, dakle sjemenja, biljki, povrća, voća, groždja i izložbu konja, rogatog blaga i svinja.

4. Slušatelji višeg gospodarskog učilišta priredit će koncerat s plesom.

5. Osim toga biti će obnova zavodskog barjaka, uzidanje spomen-ploče, banket i t. d.

Ravnateljstvo kr. gospodarskoga učilišta obraća se na sve apsolute bivšega kr. gospodarskoga i šumarskoga a sada kr. višega gospodarskoga učilišta u Križevcima sa sljedećim pozivom:

Prigodom proslave dvadeset i pet godišnjice kr. gospodarskog i šumarskog učilišta bio je zasnovan album s fotografijama apsolutenata ovoga zavoda i sabran je priličan broj slika.

Budući da taj zavod, koji je medjutim preustrojen, slavi ove godine pedesetgodišnjicu svoga opstanka, namjerava potpisano ravnateljstvo jur zasnovani album nadopuniti. Radi toga se svi absolventi ovoga

zavoda ovim putem uljudno umoljavaju, da izvole ovom ravnateljstvu priposlati svoje fotografije sa svojim vlastoručnim potpisom i naznakom mjesta obitavanja kao i sadašnjega zanimanja.

Društvo bugarskih šumara. Na 6 — 8. svibnja t. g. sastali su se u Sofiji bugarski šumari na prvi svoj redoviti sastanak. Prisutno je bilo preko 70 raznih državnih i općinskih šumarskih činovnika. Sastanak, odnosno skupštinu otvorio je sam ministar poljoprivrede, te je na njoj među inim zaključeno, da se ima utemeljiti „Društvo bugarskih šumara“, a odmah su pretresena i društvena pravila. Članom društva može postati svaki šumar i onakove osobe, koje su svršile šumarsku školu. Svrha društva je zaštita bugar. šuma i unapredjenje šumarstva. Za postizanje te svrhe i za propagiranje ideje udruženja, izdavati će društvo svoj vlastiti list pod naslovom „Gorski pregled“, koji će izlaziti mjesečno. Nakon što su bila raspravljena mnogobrojna pitanja o organizaciji društva, pročitana su tri referata i to: „O šumskom zakonu“, „O potrebi udruženja“ te „Konačni cilj šumskog gospodarenja“. Nakon toga pregledali su sakupljeni šumari šumske kulture oko Sofije i na carskom dobru „Vrana“ i time bijaše zaključena prva društvena skupština bugarskih šumara.

Novo bratsko društvo pozdravljamo najsrdačnije, te mu iskreno želimo da što liepše i što bolje uznapreduje.

Kako mogu gospodarski i šumarski činovnici sudjelovati u promicanju gospodarstva u Hrvatskoj i Slavoniji? To je tema, o kojoj je raspravljano na skupštini „Društva gospodarskih i šumarskih činovnika“, koja je držana u Zagrebu dne 22 svibnja t. g. Raspravu o tom poveo je društveni član g. sveučilišni profesor dr. Oton Frangeš.

Gospodarski i šumarski činovnici u nas nisu do sada bili organizovani, pak stoga se za njih kao poseban stališ nije niti znalo. Kako svoju organizaciju ozbiljno shvaćaju, vidi se otuda, što odmah, čim su se organizovali, prelaze na riešavanje tema, kao što je gornja.

Osim toga su oni na svojoj skupštini zauzeli stanovište i u pitanju više gospodarske obuke u Hrvatskoj i Slavoniji, te raspravljali o koricima, koje bi društvo imalo poduzeti u predmetu zakona o gospodarskim i šumarskim činovnicima.

Time značenje organizacije gospodarsko šumarskog činovništva izlazi iz uzkog okvira, ograničenog stališkim interesima, pak zadobiva opće kulturno zemaljsko obilježje.

Poblize o spomenutim raspravama, koje će zanimati i mnogoga našega cijenjenoga čitatelja, donjeli ćemo u narednom broju.

Posvemašnja zabrana lova u uzakupljenim obćinskim lovištima. Na temelju § 17. zakona o lovu može kr. zemaljska vlada na izvjesno vrijeme posve zabraniti ubijanje pojedinih vrsti divljači u onakovim predjelima, u kojima je uzgoj divljači veoma zanemaren, ili gdje je odnosna vrst divljači riedka.

Mimoišav tu zakonsku ustanovu, izdala je jedna kr. kotarska oblast na predlog svojeg šumarskog izvjestitelja i na temelju § 9. zakona o lovu odluku, kojom se u uzakupljenim obćinskim lovištima, u tri upravne obćine zabranjuje lov na neizvjesno vrijeme, te da se na trošak upravne obćine namjeste nadziratelji lova sa godišnjom

plaćom, da občina isplati streljarinu za ubijene grabežljivce i da se postavi 15 tabla sa oznakom „da je zabranjen lov“.

Izvršba ove odluke imala se je odmah provesti, nu pošto su odnosna občinska zastupstva po svojim občinskim poglavarstvima uložila proti njoj utok, to je taj interesantan slučaj o zabrani lova došao i na vrhovno rješenje kr. zemaljskoj vladi.

Pošto će mnogoga kolegu interesirati ta vrhovna rještba, to ju za ravnjanje u sličnim slučajevima, donášamo kako sledi:

Predlog kr. kotarske oblasti u . . . od . . . broj . . . da se odredi zabrana lova na koristnu divljač, na neizvjestno vrieme u uzakupljenim občinskim lovištima upravne občine N. N. u N, da se na trošak upravne občine N. namjeste dva lovna nadziratelja sa godišnjom plaćom od 180 K po osobi, isplata streljarine za ubijene grabežljivce i 15 tabla sa oznakom zabrane lovišta — se odbija.

Predlog kr. kotarske oblasti u zakonu ne ima upravo nikakvog temelja.

Po zaključku zastupstva upravne občine N. dade se zaključiti, da su lovišta dana u zakup do 1. rujna 1916.

Za vrieme toga zakupa imadu se poštovati prava dosadanih zakupnika, pa se ne smiju poduzimati nikoje mjere, koje nisu u zakonu naročito osnovane. Bude li kr. kotarska oblast pripazila na to, da lovozakupnici vrše one obveze, koje su sa zakupom preuzeli, bude li pripazila, da se u celosti točno vrše ustanove zakona o lovu to neće doći do potrebe stavljanja takovih predloga, koji u zakonu nisu osnovani.

Svoju skroz protuzakonitu odredbu, ima kr. kotarska oblast za 48 sati opozvati.

Priobćio: Gašo Vac.

Štatus državnih šumarskih činovnika koji podpadaju pod kr. ug. ministra poljodjelstva. — Prema „Erdészeti Lapoku“, svezak XXII. od godine 1909. je kr. ugarski ministar poljodjelstva listom od 8. listopada 1909. obavjestio predsjedništvo ugarskog šumarskog društva, da je ministar financija pristao na to, da se štatus državnih šumarskih činovnika u pojedinim činovnim razredima uredi onako, kako je to ustanovljeno za ostale kategorije državnih činovnika sa visokoškolskom naobrazbom, naime da u V. čin. razred dodje 1%, u VI. čin. razred 9%, u VII. čin. razred 20%, u VIII. i IX. čin. razred po 25%, a u X. činovni razred 20%. Pri tomu imaju tim činovnicima i nadalje ostati dosadani deputati za drvo i zemljište, jer da to zahtjevaju interesi službe. Za tu regulaciju štatusa potrebna veća sredstva uvrstiti će se u tri jednaka obroka u proračune za godinu 1910., 1911. i 1912.

Po tomu bi državni šumarski činovnici u Ugarskoj i Hrvatskoj u godini 1912. imali takav štatus da nebi bili nijednoj struci zapostavljeni, te bi im se i u tomu smjeru priznala jednakopravnost i jednakovriednost sa svim ostalim strukama sa visokoškolskom naobrazbom.

Na tomu doista liepom uspehu čestitamo našim sudruzima od državne šumske uprave najsrdačnije.

Štatus austrijskih državnih šumara. — U „Centralblatt für das gesamte Forstwesen“ svesku 1. od g. 1910. čitamo, da bi po osnovi proračuna za g. 1910., koji je predložen carevinskom vieću, štatus državnih šumara raznih grana u Austriji, imao biti slededeći.

a) Štatus šumar. osoblja kod političke uprave:

1	ministerijalni savjetnik u V. činovnom razredu	0·6%
12	šumarskih nadsavjetnika u VI. činovnom razredu	6·8%
29	šumarskih savjetnika u VII. činovnom razredu	16·3%
43	šumarska nadpovjerenika u VIII. činovnom razredu	24·1%
57	šumarskih povjerenika I. razreda u IX. činovnom razredu	32·0%
36	šumarskih povjerenika II. razreda u X. činovnom razredu	20·2%
178	činovnika	100%

Osim toga imaju se sa 1. listopadom 1910. popuniti po 2 mjesta šumarskih nadpovjerenika, te šumar. povjerenika I. i II. razreda.

b) Štatus šumar.-tehničkoga odjela za zagradjivanje bujica:

1	ministerijalni savjetnik u V. činovnom razredu	1·2%
6	šumarskih nadsavjetnika u VI. činovnom razredu	7·0%
6	šumarskih savjetnika u VII. činovnom razredu	7·0%
12	šumarskih nadpovjerenika u VIII. činovnom razredu	14·0%
40	šumarskih povjerenika I. razreda u IX. činovnom razredu	46·5%
21	šumarski povjerenik II. razreda u X. činovnom razredu	24·3%
86	činovnika	100%

Osim toga 32 šumarska vježnika.

c) Štatus šumarskoga osoblja kod uprave državnih šuma i dobara:

1	min. savjetnik u centrali, 6 dvorskih savjetnika vani kod ravnateljstva šuma i dobara u V. činovnom razredu	2·6%
17	šumar. nadsavjetnika (3 u centrali, a 14 vani) u VI. č. r.	6·2%
38	šumar. savjetnika (2 u centrali, 23 kod ravnateljstva, a 13 kao šumarski upravitelji*) u VII. činovnom razredu	13·8%
72	šumarnika (1 u centrali, 14 kod ravnateljstva, a 57 kao šumarski upravitelji) u VIII. činovnom razredu	26·3%
97	šumar upravitelja (1 u centrali, 16 kod ravnateljstva, a 80 na šumarijama) u IX. činovnom razredu	35·4%
43	šumar. asistenta (od tih 1 geometar) u X. čin. razredu	15·7%
274	činovnika	100%

Osim toga ima još 43 šumarska eleva.

Izkaz uplaćene članarine I. razreda, upisnine, podupirajućih pri-nosa, te pretplatnine u razdobju od 1. siječnja do 30. travnja 1910.

I. U ime dužne i tekuće članarine, te upisnine uplatiše p. n. gg. članovi: Abramović Nikola 10 K, Adamek Ladislav 10 K, Agić pl. Oskar 10 K, Althaller Franjo 10 K, Biskup Ferdo 10 K, Boellein Koloman 10 K, Brosig Rudolf 10 K, Belanović Sava 7 K, Bogoević Tomo 15 K, Bona Marino de 10 K, Benak Vinko 10 K, Benzon Ivo Krst. 12 K, Budiselić Mijo 10 K, Biondić Josip 10 K, Berger Asdrubal 20 K, Boor Dragutin 10 K, Baličević Ante 15 K, Boeriu Virgil 10 K, Brausil Makso 5 K, Brosig Ljudevit 10 K, Derenčin Zlatko 40 K, Dojković Vilim 10 K, Dumengjić Adolf 27 K, Dodig Stevan 10 K, Drnić Milan 10 K, Deml Eduard 10 K, Dremil Oskar 6 K, Duduković Milan 6 K, Dvoržak Rafael 10 K, Franješ Juraj 10 K, Fischbach Robert 10 K, Fusić Franjo 5 K, Gulin Josip 10 K, Gröger Franjo 10 K, Göderer Al-

* „Bei den Forst- u. Domänenverwaltungen“, što odgovara našim „kotarskim šumarijama“.

bert 10 K, Grdinić Matija 10 K, Gjureković Milan 10 K, Hohoss Ivan 5 K, Haydu pl. Rudolf 5 K, Hanika Ivan 10 K, Heckner Josip 10 K, Ivić Franjo 5 K, Jovanovac Ante 10 K, Jerbić Ivan 10 K, Janussek Stjepan 5 K, Jakopec Josip 10 K, Jasić Dušan 6 K, Kadernožka Drag. 10 K, Kauders Alfons 22 K, Kovačević Gavro 10 K, Kovačina Mate 10 K, Klemenčić Kosta 40 K, Krajnyak Ivan 25 K, Kayser pl. Šandor 5 K, Kundrat Emil 5 K, Kosović Bogoslav 10 K, Kranjc Božo 10 K, Kern Ante 10 K, Krišković Lambert 10 K, Kopic Mato 20 K, Köröskenyi pl. Velimir 10 K, Kreč Milivoj 5 K, Kos Milan 10 K, Lach Gustav 10 K, Ljuština Mihajlo 10 K, Lachner Dragutin 5 K, Lajer pl. Šandor 5 K, Lepušić Milan 30 K, Marton Gjuro 5 K, Masztics Gustav 5 K, Matiević Antun 10 K, Matolnik Ivan 20 K, Müller Gjuro 12 K, Manojlović Petar 10 K, Mufka Krešimir 30 K, Majstorović Ivan 10 K, Malčić Vatroslav 10 K, Markulin Ivan 5 K, Magjarević Ivan 10 K, Medvedović Mate 10 K, Majnarić Josip 46 K 65 fl., Maslek Mile 10 K, Matizović Dragutin 10 K, Nagy Vincze 10 K, Odžić Ivan 20 K, Odžić Vladimir 10 K, Pleško Bartol 10 K, Potočnjak Venceslav 10 K, Pichler Milan 10 K, Petrović Stevan 10 K, Puk Mirko 20 K, Prstec Milan 10 K, Pleša Nikola 7 K, Petroff Georgi 10 K, Pačnik Vinko 20 K, Perc Vilim 10 K, Polaček Dragutin 10 K, Perc Šandor 10 K, Rukavina pl. Jure 10 K, Rohr Petar 10 K, Renner Ante 6 K, Ružička August 5 K, Rayman Stjepan 10 K, Rozmanith Albert 5 K, Resz Antun 20 K, Stipčić Filip 20 K, Staničić Dane 5 K, Slapničar Edo 10 K, Soska Julius 10 K, Šablić Rudolf 10 K, Szentgyörgyi Ljudevit 10 K, Stromszky Ladislav 5 K, Seidel Oskar 10 K, Svoboda Bogdan 40 K, Strapajević Gjuro 12 K, Steller Edo 5 K, Šnajder Luka 2 K, Tordony Emil 5 K, Tocauer Adolf 12 K, Tropper Ivan 10 K, Tomljenović Ante 10 K, Tölg Vilim 10 K, Thuransky Bela pl. 5 K, Ulreich Gyula 10 K, Ugrenović Alexander 6 K, Vorkapić Lazo 20 K, Vidale Jaromir 10 K, Weiner Milan 10 K, Zobundjija Milan 16 K, Zezulka Ivan 10 K, Zec Dušan 6 K i Žerdik Lambert 10 K. Ukupno 1493 K 65 fl.

II. U ime podupirajućeg prinosa uplatiše: Vlastelinstvo Ilok 20 K, vlastelinstvo Vukovar 50 K, grad Zagreb 20 K, grad Požega 20 K, grad Karlovac 20 K, grad Osiek 20 K, grad Križevac 20 K, grad Varaždin 20 K, grad Petrinja 20 K, imovna občina brodska 400 K, imovna občina gjurgjevačka 400 K, imovna občina gradiška 400 K, imovna občina križevačka 200 K, imovna občina petrovaradinska 100 K, imovna občina 2. banska 80 K, imovna občina 1. banska 50 K, imovna občina ogulinska 50 K i imovna občina slunjska 50 K. Ukupno 1940 K.

III. U ime pretplatnine uplatiše: Kr. šumarsko ravnateljstvo u Zagrebu 160 K, kr. nadšumarski ured u Vinkovcima 100 K, kr. šumski ured na Sušaku 110 K, kr. gospodar. više učilište u Križevcima 12 K, Böhmerwälder Klenganstalt Budweis 12 K i Gecan-Teslić Milan 6 K. Ukupno 400 K. Sveukupno primljeno 3833 K 65 fl.

Szentgyörgy, v. r.
blagajnik.

Zadnji poziv za uplatu članarine.

Ona p. n. gg. članovi, koji još štogod duguju na članarini od godine 1908. i natrag, upozoruju se na zaključak društvenoga odbora od 19. prosinca 1909., po kojemu se svi oni, koji spomenute dugovine ne uplate do konca lipnja t. g., imaju brisati iz izkaza članova, a dužne članarine od njih utjerati sudbenim putem.

Umoljavaju se stoga ta gg. članovi ponovno da svojoj dužnosti izvole nefaljeno tečajem ovoga mjeseca udovoljiti, jer kako je zaključak društvenoga odbora u tom pogledu jasan, neće se moći uvažiti nikakvi obziri, te će ona gospoda, koja svojoj obvezi prema društvu ne bi do određenoga roka udovoljila, imati samo sebi pripisati neugodne posljedice sudbenoga ućerivanja.

Predsjedništvo hrv. slav. šum. društva.

Dopisnica uredništva.

- P. n. g. B. S. n V. — Reklamirane brojeve poslali smo odmah.
P. n. g. G. P. u S. — Hvala na pripisanoj viesti, upotriebili smo ju odmah.
Sl. gosp. uredu u V. — Zahvaljujemo na pripisanom, donjeti ćemo u sljedećem broju.
P. n. g. K. M. u H. — Reklamirani broj poslali smo Vam odmah.
P. n. gg. F. P. u T i M. P. u D. — Vaše adrese smo ispravili.

SADRŽAJ.

Strana

Razvoj i praktični ciljevi šum. estetike. Od Dr. Ljudevita Dimitza. Preveo i popratio N. Pleša-Kosinjaković, šumar	201—214
Obilježene gospodarstvenog iliti unutarnjeg podijeljenja šuma. Piše Josip Heckner	214—220
Kr. zemaljsko biljevište u Cirkvenici. Piše A. Kauders	220—223
Listak. Osobne viesti: Imenovanja. — Umro	223
Društvene vijesti: Za ovogodišnju glavnu skupštinu hrv. slav. šumarskog društva. — Zapisnik spisan dne 19. prosinca 1909. prigodom obdržavanja sjednice upravlj društvenog odbora. — Zaklada „Andrije Borošića“	224—230
Zakoni i naredbe: U svrhu sačuvanja onakovih remek djela prirode, koja su od osobite estetičke važnosti, koja služe na ures domovini, koja su važna za znanstvenoga stanovišta i t. d.	230—231
Knjižtvo: Heinrich Mayr. Waldbau auf naturgesetzlicher Grundlage. Piše Dr. Petračić	231—236
Različite vijesti: Sljedeći broj Šumarskog lista. — Proslava pedesetgodšnjice opstanka kr. gospodarskog učilišta u Križevcima. — Društvo bugarskih šumara. — Kako mogu gospodarski i šumarski činovnici sudjelovati u promicanju gospodarstva u Hrvatskoj i Slavoniji? — Posvemašnja zabrana lova u uzakupljenim obćinskim lovistima. — Štats dr. žavnih šumarskih činovnika, koji podpadaju pod kr. ug. ministra poljodjelstva. — Štats austrijskih državnih šumara. — Izkaz uplaćene članarine I. razreda, upisnine, podupirajućih prinosa, te pretplatnine u razdobju od 1. siečnja do 30. travnja 1910.	236—240

Oglas dražbe stabala.

Dne 11. lipnja t. g. u 11 sati prije podne obdržavati će se u uredovnici kr. kotarske oblasti u Vrbovskom javna pismena dražba iz šuma područnih zemljišnih zajednica. Predmetom dražbe biti će slijedeće drvene gromade:

Tek. broj	Prodavaoc zemljišna zajednica	Broj skupine	Šumski pradjel	Prodaje se red. god. etat za god.	Vrst drveća	Broj sta- bala	Tehnička drvena gromada stabala po pro- cjeni	Isklična cijena 1 m ³ t-h- ničke drv. gromade		Žaobina
							m ³	K	fil.	
1.	Starilaz	1.	Bijela Kosa	1909.	jela	62	139.83	8	—	228
					bukva	12	21.02	6	—	
					javor	83	133.20	8	—	
		2.	Velika Višnjevica Lokanda		jela	105	244.18	8	—	376
					bukva	128	167.15	6	—	
					javor	57	99.96	8	—	
		3.	Velika Višnjevica		jela	28	93.29	8	—	254
					bukva	182	236.18	6	—	
					javor	20	47.47	8	—	
		4.	Crni Vršak		jela	87	189.56	8	—	167
					javor	13	19.03	8	—	
		5.	Bijela Kosa		jela	223	274.83	8	—	383
					bukva	159	163.68	6	—	
javor	65			81.27	8	—				
6.	Velika Višnjevica	jela	18	44.63	8	—	92			
		bukva	71	81.55	6	—				
		javor	7	9.81	8	—				
2.	Sušica	1. Javorova Kosa	1909.	jela	68	125.16	12	—	150	
		2. "	1910.	jela	62	114.70	12	—	138	
3.	Kom. Mora- vice	1. Kosica	1910.	jela	250	890.45	11	—	980	
		2. Lazine		jela	426	1058.11	11	—	1164	
		3. Grič		jela	364	732.60	11	—	806	
4.	Grabrk-Otok	1.	Kuštrovka	1902. do 1909.	bukva	1385	2385.24	5	40	1288

Dražbeni uvjeti.

1. Dražbuje se izključivo pismenim ponudama. Ponuda ima, da je sastavljena prema cdredbi odnosnih dražbenih uvjeta zastupajućih kupoprodajni ugovor. Vrh dražbi podvrgnutih stabala pojedine zemljišne zajednice ima se staviti posebna ponuda.

Svaka se ponuda ima obložiti žaobinom od 10% procjenjene vrijednosti dražbovanih stabala.

2. Ponude, koje bi glasile ispod isklične cijene, koje bi stigle poslije 11 sati prije podne na dan dražbe, zatim manjkavo sastavljene, brzojavne i nedostatnom jamčevinom obložene neće se uzeti u obzir.

3. Prodaja je t. zv. na panja uz naknadnu premjerbu, te ponutbena cijena ima glasiti na 1.0 m³ tehnički sposobne drvene gromade pojedine vrsti drva.

PotANJI dražbeni uvjeti imadu se uvideti svaki dan za vrijeme uredovnih sati u uredovnici kr. kotarskog šumara.

Kr. kotarski upravitelj: **Banjanin v. r.**